

Yesu^{ne} Yohane wan me wan miawakbiapgât makmâ hulanj anep.

Yohane^{ne} egep aregât den.

¹ Nâmâ Yohane ire kulemgôân. Anutu^{ne} den ire heambukmâ kalep arek^{ne} Yesu Kristo hin maganep, “Nângât kâmot ulikⁿân den heambukmâ kalân hin^{ne} makyen^gimenâ nângâⁿet.” dâm magan^{do} Yesu^{ne} ikin^e anelone siâ hun^gun an^{do} den ire makniⁿep.

² Makniⁿdo Anutugât den akto Yesu Kristogât den pat hârok egân are yu kulemgowerân.

³ Sop humo are tâlâguâp aregât luâk siâ^{ne} wan me wan miawakbiapgât den ire oyan^mâ Yesugât kâmot makyen^giwai are akto luâk âmbâle bik^{ne} den ire nângâm lokom manbai are âmâ Anutu^{ne} memene akyen^gimbo herone akmâ manbai.

Yohane^{ne} kepia 7 yengât yu kulemgoe^p.

⁴ Agon aktere nângâⁿet. Nâmâ Yohane nâ Asia hânân Yesugât kâmot kepiane kepiane bâ^t biken lâuwâ mandâi areyengât kulem yu kulemgowerân. Ire oyan^mâ nângâⁿet.

O Galalupne, yengât akmâ Anutu ulilan^{man}, Anutu manmâ gaep akto manmâ âgâwⁱap, yâk akto yâkgât Heak^{ne} âlep^{ne} nâmbulân lâuwâ akmâ Anutugât tat tat enemⁿân manmai arek^{ne} ye biwiye^{ne} Yesugâlân kali are damunye^{ne} akbiâ biwiye^{ne} sându^{ge}âk.

⁵ Akto Anutuŋe Nanŋe hunŋun anŋo gem Anu-tuŋat pat miawagâk dâm hânân mando kom-biâ moep arekŋe hâmbâi momoŋânba agatbai dâm aregât dâp hekatnengim momoŋânba agalep. Akto Yesu arekŋe hângât luâk kembu akto kotdâ akto humomolupnenŋe hârok damunyene akto amukŋân manmai. Akto nâŋe Yesu are hainâk ulilanŋere damunyene akto biwiyene sândugeâk.

Akto Yesugât keiŋe amâ hin. Yâkŋe âmâ okot nâŋgâ nengimap. Akto dosanennande damunnenŋe akbopgât akto Anutuŋe dosa nenŋaet kuk aknengimbo bo akbâengât nengât dumnennân kindo Anutuŋe makto kombiâ gilâmŋe gembo moep.

⁶ Aregât hinŋe han kalemŋaet mânginenekmâ âmâ damunnenŋe akto yâkgât kâmolân manmâ âgâwaen. Hain aktenŋe Yesuŋe memene aknengimbo Eweŋe Anutu aregât sumbe kat kat hainare akmâ manmâ Anutu okot âlepgât waŋmaen. Aregât Yesu kotŋe mem agatne. Akto hain akmâ âgâne. A bundâk.

⁷ O Galalupne, makyenŋire nâŋgâŋet. Yesu hamandat kakŋân togowiap. Hain togombo âmâ luâk bugâŋe kom lâwinân koyi arekŋe ekmâ indemiâ kambiamyene bâliwiap. Akto luâk âmbâle hânŋe hânŋe manmai arekŋe ekmâ hainâk indem bâliwai. Are miawagâkgât ukenŋe nâŋgâmaen. A bundâk.

⁸ Anutuŋe hin dâp, “Nâ Anutu Humoŋe manmâ gan. Akto mandân. Akto manmâ âgâwian akto kârikŋe hârok tatniŋdâp. Nunak ulikŋânbak manmâ gan. Akto manmâ âgâm bo boakbian.” dâp.

Yohaneje Patimo gimbânân mando biwine hulaj akto Yesu egep.

⁹ O Galalupne, ye Asia hânân manmâ Yesugât kâmolân dewatiyi ye amâ den iregât keiŋe makyenŋire nânŋânet. Nâ Yohane, nâ ye olop Yesugât âi mendenŋe Yesugât gasalupŋande nen bâleŋe aknengimai. Hain aknengimbiâ âi humo mem hâk hilâlâm nânŋâm hanâk dâm Yesugât lau lokoenŋe Yesuŋe damunnenŋe akto manmaen. Akto nânŋe Anutugât den pat makyenŋiman aregât akto Yesugât keiŋe makyenŋiman aregât Yesugât gasalupŋande menekmâ haru tânâmŋân gimbâŋe bâlensiâ kotŋe Patimo in katnekbiâ talân.

¹⁰ Tatmâ Anutugât hilâm tat talân ain tatere Anutugât Heakŋe âlepŋande hutgombo biwine purik kato den humo tâmbâ lâmun hinare haminân miawakto

¹¹ hin nânŋân, “Yohane, gâŋe wan me wan ekberât ire kulemgom nânŋât kâmot bât biken lâuwâ ireyenŋâlai katmenâ arimbo oyanbei. Epeso kepien akto Simirna kepien akto Peagamon kepien akto Tiatira kepien akto Sarde kepien akto Piladepia kepien akto Laodikea kepien Asia hânân manmai ain ire kulemgom katmenâ arimbo oyanbei.” dâep.

¹² Akto nâ niŋande makniŋdâp dâm purik katmâ egeine pagalenŋe emetŋe 7 goliŋe ketugu ketugunŋe egân.

¹³ Akto areyenŋât hutŋân âmâ luâk hinare egân. Luâk hinare are âmâ sânŋum kâlep luguagep. Dâ imbenân âmâ tâk goliŋe ketugu ketugunŋe kilep.

¹⁴ Akto kautŋe akto kautŋe dumutŋe kau kau dondâ hamandat kauŋe hinare. Akto dewunŋe

kâlâp ululunje hinare.

¹⁵ Dâ keiŋe amâ melu kâlâp ombiâ om yemap dop hainare. Akto denje amâ tu panpan munje hainare.

¹⁶ Akto diâ 7 bâte bungen mem kilep. Akto tâwât okotje hamiŋe dâteak hain arekje launânba ge kilep. Dâ enem dewunje amâ dewutâ erâmap dop hainak pagalem kilep.

¹⁷ Hain miawakmâ kindo ekmâ hamewakmâ keiŋân momoŋe hainare kângom yeân. Dâ amâ bâte bungen menekmâ hin makniŋep, “Gâ hamep bo ak. Nâ ulik gulik dondâ ain malân akto hinje manman akto hâmbâi manmâ âgâwian aregât gâ hamep bo ak.

¹⁸ Dâ nâmâ Manman Amboŋe aregât nâ moân, dâ benje momoŋânba agatmâ manmâ gan akto manmâ âgâwian. Akto momogât dâp akto hemengât dâp are nâŋe konok damunyetje akmâ manman.

¹⁹ Nâŋe siâ siâ hekat giŋdere ektât akto hinneak miawaktâp akto hâmbâi miawakbiap are hârok kulemgom metewen.

²⁰ Gâ bâte bungen diâ 7 yektât ire akto pagalene emetje goliŋe ketugu ketugune hârok yu yektât iregât keiŋe makgiŋdere nâŋgâ. Diâ 7 amâ kepiane kepiane kâmot yeŋgondân areyeŋgât nâŋgât kâmot kepiane kepiane manmai areyeŋgât anjelolupyene. Akto pagalene emetje 7 ire amâ kâmot 7 are yeŋgât tirip hainare.” dâep. Yesune hain dâm makniŋep.

2

Epeso yeŋgât den.

¹ Yesuŋe âmâ hin dâm makniŋep, “Yohane, gâŋe Epeso kepijan gâtŋe yeŋgât hoŋ bawayeŋe hin kulemgomenâ oyaŋdo nâŋgâwai. Nâ Yesu. Nâŋe bâte bungen diâ 7 meyekmâ pagaleŋe emetŋe 7 goliŋe ketugu ketuguŋe are hutyeŋân bam gutman.

² Nâ agak memeyeŋe hârok nâŋgâre âlepŋe aktâp. Akto âi humo mem hâk hilâlâm nâŋgâm hanâk dâm âiâk memâk kârikŋe kinmâ bo hâkâŋ akmai aregât den pat nâŋgân. Akto areâk bo. Ye luâk bâleŋe yeŋgât hâkâŋ dondâ aktâi. Luâk are hin makyenŋiyi, “Nen âkai Aposolo.” dâyi. Hain dâmbiâ ye yâk yeŋgât denŋe dop yeŋgumbiâ bo ârândân agep aregât watyegi. Den pat are nâŋgâre âlepŋe aktâp.

³ Akto luâk bâleŋande ye kotnaet akmâ nâŋgât kâmolân gâtŋe bâleŋe akyenŋimbiâ hanâk dâm nâŋgât laune lokom âmâ âi humo iregât bo hâkâŋ agi, are nâŋgâre âlepŋe aktâp.

⁴ Dâ agak memeyeŋe konok ire nâŋgâre bo ârândân aktâp. Amâ hin. Ulikŋân Anutugât den pat âlepŋe pup pup yeŋgâlân togombo ain okot nâŋgâ niŋmâ herone agi. Dâ hinŋe amâ okot âlepgât agak meme are hepuli.

⁵ Aregât ulikŋân agak meme âlepŋe agi are nâŋgâm heŋgemgom hainâk mem manbiâ sambelewiâp. Akto han biwiyeŋe purik katmâ bâleŋeyeŋe makmâ miawakbei. Ye hain bo akbiâ âmâ benŋe yeŋgât pagaleŋe gewâkŋe goliŋe ketugu ketuguŋe yu kindâp ire pandere gulip aguwiap.

⁶ Dâ agak memeyeŋe ire nâŋgâre âlepŋe aktâp. Kâmot siâ kotyeŋe Nikolao hâwât yekbiâ borâm

kuk akyengim watyegi. Nâje hainâk kâmot ire kuk akyengiman. Yeje Nikolaogât kâmot are hâkân akmâ watyekbiâ nângâre ârândân aktâp.

⁷ Nângât kâmot ye Anutugât Heakje yu makyengiâp ire nângâm hengemgowe. Akto yengâlân gâtje kuk humo miawak yengiwiawân âi humo mem hâk hilâlâm nângâm nângât âi bo hâkân akmâ mombai âmâ benje nâje âlepje dâre lâwin manman âlepje mem miawakmap aregât koaje nembiâ arekje tânyengumbo manman kârikjân manmâ âgâwai. Akto lâwin are Anutugât kalamân kindâp.

Simirna yengât den.

⁸ Gâ luâk âmbâle Simirna kepijan manmâ biwiyene nângâlân kali areyengât den hin dâm kulemgom katmenâ yâk yengât hon bawayenande oyanjo nângâwai. Nâmâ Yesu ulikjânbak manmâ gan akto hainâk manmâ âgâwian. Akto mondere kât kâlegen katnekbiâ agatmâ golâ manman. Nâje hin dâm makyengire nângâjet.

⁹ Gasalupyenande mem miawakyekbiâ hâk hilâlâm nângâm umburuk dondâ manmai are nângân. Gârâmâ memene akyengire biwiyene hutuk âgâmap. Akto aregât hâu yengiwiangât emelâk hengemgoyengiân. Akto Yuda luâk bikjande den bâleje makyengiye arekai nângân. Akto luâk ire Yuda yengât kâmolân gâtje bunje gârâmâ Anutugât kotje bo mem agatmai aregât amâ Niambigât kâmolân gâtje yengonman.

¹⁰ Akto siâ me siâ bâleje lâuwâje miawakyengiwiap aregât bo hamep akbei. Aregât hin makyengire nângâjet. Niambigâlân gâtjande

dop yengune dâm yengâlân bikņe kala busi emetņân katyekbai. Hain katyekbiâ hâk hilâlâm nângâmbiâ hilâm âi meme 10 dop hainare manbiâ bo akbiap. Akto ye hâk hilâlâm aregât bo hâkâņ akmâ âmâ kotne mem agatmâ manbai aregât gasalupyenande yengumbiâ momberâm akbai âmâ aregât âlepņe manman kârikņet kulem yengiwian.

¹¹ Akto nângât kâmotne ye Anutugât Heak âlepņande makyengimbo nângâm hengemgowe. Akto yengâlân gâtņe âi mem metembiâ âmâ momogât kârikņande bo yengum ge katyekbiap.

Peagamon yengât den.

¹² Gâ luâk âmbâle Peagamon kepiam manmâ biwiyen nângâlân kali are yengât hin dâm kulemgom katmenâ yâk yengât hon bawayenande oyaņdo nângâwai. Nâmâ Yesu tâwât dâtņe metņe okotņe hamiņe dâtņe metņe meman nâ yengât hin maktere nângâņet.

¹³ Kepia mandâi aregât keiņe nângân. Kepia ain âmâ Hiangi Amboņe yâkgât tat tatņe tatmap. Hain akmâ nângât kâmolân gâtņe kotņe Antipasi laune lokom nângât den makyengiminep are mem Hiangi Amboņe manmawân ain bâleņe agañbiâ moep. Hain akbiâ mondo ye are ekmâ bo hamep akmâ nângât laune lokom manmai are nângâre ârândâņ akmap.

¹⁴ Gârâmâ yengât agak meme hin konok nângâre bâliâp. Yengâlân gâtņe bikņande luâk kotņe Bileam yâkgât agak memene watmai. Bileamņe âmâ ulikņân luâk siâ kotņe Balak hekalandō Israe gâtņe lâpio kotņe mem agatņet akto agak meme bâleņe meņetgât hâwât yegep, aregât Bileam dosa agep.

Akto yengâlân gâtņe bikņande hainâk dâm bikņe hâwât yekmai.

¹⁵ Akto areâk bo. Yengâlân gâtņe bikņande Nikolaogât kâmot are yengât agak meme memai. Are nâņgâre bo ârândâņ aktâp.

¹⁶ Haingât han biwiyene purik katmâ bâleņeyene makmâ miawakbei. Akto yu maktân ire hâkâņ akmâ biwiyene bo purik katbai âmâ nâņe sop bâlensiâ manmâ yengâlân togowian. Ain ye Nikolaogât kâmot hainare akmai akto Bileamgât agak meme hain akmai yâk kuk akyengim tâwât launân tatâp irekņe orem yenguwian.

¹⁷ Akto are Anutugât Heak âlepņande kâmotlupne makyengimbo nâņgâm heņgemgoweı. Dâ luâk âmbâle bikņande kârikņe akmâ manbai âmâ nâņe sot kâmbokņe heambugân are yengire nembai. Akto kât kau yengiwian ain kotyene irakņe yenek nâņgâwai are kulemgowian.

Tiatira yengât den.

¹⁸ Yohane, gâ Tiatiragât kâmot yengât hoņ bawa manmai are yengât hin kulemgo. Nâ Anutugât Nanņe. Dâ dewunne âmâ kâlâp ululunņe hainare akto keine melu kâlâp omaı hainare aregât den ire nâņgâm heņgemgoweı.

¹⁹ Agak memeyene emelâk hârok nâņgâm meteân. Âı humo mem manmai. Akto okot nâņgâ niņmâ biwiyene nâņgâlân kali hainâk katmâ manmai. Akto luâk âmbâle okot nâņgâ yengim âı humo mem tânyengumai. Akto hinņe miti gasaņe bâleņe akyengimbiâ hanâk dâm nâņgât kotne bo hepunmai. Akto areâk bo. Ulikņân agak meme âlepņe meyi amâ âlepņe. Gârâmâ hinņe

âi humo memai arekne agak meme tâmbâne are ewangimap are amâ âlepne dondâ miawaktâp are nângâre biwine herone aktâp.

²⁰ Gârâmâ yengât agak meme konok ire bâlene akmai. Hiangi âmbâle siâne yengâlân miawakmâ, “Nâmâ Anutugât Propete âmbâle.” dâmap. Gârâmâ yâk amâ hiangimap. Uliknân âmbâle siâ kotne Isebe bâlene akminep akto nângât kâmot Israe luâk âmbâle bâlene aknet dâm hâwât yekminep. Akto âmbâle hinne miawaktâp yâkne Isebe hainare akmâ honj bawalupne ye bâlene akmâ manmâ sot lâpio yengât enemyenân katmai are nejet dâm hâwât yekmap. Akto hanyenân gemap.

²¹ Galama âmbâle arekne han biwi purik kalâkgât lângom talân. Hain tatere borâm kârikne akmâ gaep. Kârikne akmâ gam amâ bâlene agep are bo makmâ miawakmâ hepulep.

²² Aregât hâmbâi kundat humo hâk hilâlâmne olop wanjere hâk hilâlâm bâlene humo nângâm manmâ âgâwiap. Akto luâk âmbâle yâkgât lau lokoyi are bâleneje bo makmâ miawakmâ han biwiyeje bo purik katbai amâ âlepne nâne umatne humo yengiwian.

²³ Dâ nan baratlupne yâk yengure mom metewai. Hain aktere nângât kâmot hânne hânne manmai arekne are nângâm hin dâwei, “Wei, Humonenne amâ nângâ nângânenne akto biwinenne potatmâ hejngemomap. Akto yâkne wan me wan akmaen aregât hâune nengiwia.” dâm hamep akbai.

²⁴ Dâ Tiatira manmai yengât bikjande âmbâle bâlene iregât bo nângâ anmai akto den pat bâlene ire Hiangi Ambonaet yonâk katmap dâmai ire bo

memai ye âmâ hin konok makyengire nângâjet.

²⁵ Laune âlepne lokom ulikjân mem mali hainâk mem manmâ âgâwei. Âgâmbiâ gem meyekbian. Aregât konok hâwât yektân.

²⁶ Akto yengâlân gâtne kârikne akmâ manmâ laune lokom âgâwiap âmâ nâne memenje agandere âlepne luâk âmbâle hânne hânne manmai are damunyenje akbiap.

²⁷ Aregât yâk ain huwan mem manmâ damunyenje akbiap. Hain akmâ umbâ hânân pandenne hogoakmap hain akyengiwiap. Dâ Ewenande memenje akniņep nâ hainâk meme aganjbian.

²⁸ Akto diâ kâmpne humo wanbian.

²⁹ Akto Anutugât Heak âlepņande nângât kâmot akmâ manmai ye wan me wan makyengimbo ainâk nângâm heņgemgowe.

3

Sarde yengât den.

¹ Yohane gâ hin kulemgom katmenâ Sarde gâtne yengât hoņ bawa yâkne oyanđo nângâm heņgemgowe. Nâ Yesu, nâne Anutugât Heak nâmbulân lâuwâ akto diâ bāt biken lâuwâ meyekmâ kinman.

Nâ yenje agak meme akmai are hârok nângâre bo ârândâņ akmap. Yenje wan me wan akmai aregât luâk âmbâle donđâne yekmâ yengât hin dâmai, “Woe, luâk âmbâle ire âmâ han biwiyenjaet damunne akbiâ pâlâmne bo tatmap.” dâmai. Hain dâmai amâ makmâ hilipkomai. Dâ nâne âmâ biwiyenje ekmâ emelâk moep nângân.

² Aregât goanjakmâ agatnet. Nângât Anutu arekne yengât agak memeyene ekto bo huraguâp akto nâkai hainâk agak memeyene ektere bo huraguâp. Aregât agak meme yene uliknân meyi arekne emelâk bo akberâm aktâp are ye kârikne ketugumbiâ huraguwiâp.

³ Ye uliknân nângât den âlepne are nângâm emelâk meyi are âlepne lâuwâne nângâm mem bâleneyene makmâ miawakmâ han biwiyene purik katnet. Dâ bo goanjakbiâ âmâ benne luâk kâmburâ yonâk togomap dop hainâk nâne yengâlân togowian. Aregât sop are bo nângâwai.

⁴ Dâ Sarde kepia yengâlân gâtne siânbanje sângumyene hamanân bo pali are yektere huragumap aregât hâmbâi nâ olop manmâ sângum kau kau luguakmâ âgâwaen.

⁵ Akto yengâlân gâtne biknande âi kârikne mem manbiâ âmâ nâne siân sângum kau kau dondâ yengire luguakbai. Akto manman âlepne aregât kulem esenene ain luâk âmbâle kotyene kulemgoân tatâp are ainba bo hârem watyekbian. Bo. Nâne âmâ Ewene akto anelolupne yâk yengât dewunyenân yengât kotyene yengondere âlepñân manbai.

⁶ Akto Anutugât Heak âlepñande nângât kâmot ye wan me wan yu makyengiep ire nângâm henngemgowe.

Piladepia yengât den.

⁷ Nângât kâmot Piladepia manmai yengât hon bawa yâkgât hin kulemgo. Nâmâ Yesu agak meme âlepneâk akmâ mem manman akto den bunneâk makman. Akto Anutuene uliknân hin dâm makmâ kalep, “Siân Dawidigât kâmolân gâtne

yâkne manman âlepne aregât hângiye mem katbiap amâ luâk siâne bo mem tigiwiap. Akto hângi are mem tigiwiap amâ siâne bo mem katbiap.” hain dâm makniņep. Akto den are hinne bunne miawaktâp are Dawidigât kâmolân gâtne nâ. Hângi are damunne akman.

⁸ Agak memeyene nângâre âlepne akmap. Nâ emelâk hângi mem katere egi. Akto siâne tigiwiapgât dopne bo. Akto ye kârikneyene amâ bâlensiâ tatyengiâp. Gârâmâ nângât kotne bo munep akmâ denne bo hâkâņ agi are nângâre âlepne aktâp.

⁹ Akto Yuda luâk bikņande yengâlân togom hin dâmai, “Nen âmâ Yuda luâk are yengâlân gâtne tiņ tiņâk.” dâmai arekne Anutugât kotne bo mem agatmai aregât luâk hiangi akto Niambigât kâmolân gâtne dâman. Akto luâk ire nâne oloņ yekmâ kewugu yektere yengât keiyenân hâwuruwai amâ tâliyekiâ hiangi luâk arekne hin dâwai, “Woe, Yesuņe yâkgât kâmot in manmai are okot âlep akyengimap.” dâwai.

¹⁰ Akto hinne umatne miawak yengimbo kârikne akmâ manbaigât magân are lokom mali. Aregât nâne damuneyne akbian, aregât hâmbâi umatne bâleņande hânne hânne luâk âmbâle dop yenguiap are hamepne olowâkne hân hârogân miawakbiap are âmâ yengâlân bo togowiap.

¹¹ Gârâmâ nâne sân sânâk pirâm togowian. Siâne yengât hâu membâigât aregât hamep akmâ kârikneâk manbei.

¹² Akto yengâlân gâtne bikne gasalupyenande bikne mem ge katyekbiâ kârikne akmâ manbai

are âmâ nâne kun kun hinare nânġât Anutugât emetjaet ain anuñyektere Anutugât emet hinare kinbai. Aregât luâk âm̄bâle are âmâ Anutugât kâmolânâk manmâ âġâwai. Akto Anutugât kotņe yâk yeñġâlân kulemgowian akto yâkgât kepia humo areġât kotņe hainâk kulemgowian amâ Yerusalem irakņe Anutu ġâlânba akto himbimânba gewiap areġât kotņe hainâk kulemgowian. Akto nunaet kotne irakņe akai hainâk yâġġâlân kulemgore kulem wan me wan are hâkyeñân miawakbiap.

¹³ Akto are Anutugât Heak âlepņe arekņe nânġât kâmot ye makyeñgimbo nânġâm heñgemgowe.

Laodikea yeñġât den.

¹⁴ Yohane nânġât kâmot Laodikea manmai are yeñġât hoñ bawa areġât hin kulemgo. Nâ Anutuņe wan me wan makmâ kalep are bunņe miawakto nâ bunņe miawagewânbak nâ miawagân. Akto nâne Anutugât den bunņe dondâ ârândâñâk makman. Akto Anutugât keiņe bunņe hekat yeñgiman. Akto Anutuņe wan me wan boâk ketugu yegep ain âmâ nâ ulikñânâk miawakmâ manmâ gan.

¹⁵ Nâne yeñġât agak meme akmai are nânġâre pâlâmņe aktâp. Akto ye kâlâp bo aktâi me bâlâpņe bo aktâi. Akto ye kâlâp aktâi me bâlâpņe aktâi dâine nânġâre humo akbop.

¹⁶ Ġârâmâ ye kâlâp bo aktâi me bâlâpņe bo aktâi areġât nem lâliyekbian.

¹⁷ Areâk lâuwâņe makbe. Ye amâ yeñaet hin dâmai, “Nen âmâ sikum amboņe akto siâ siâ dondâ tatnengimap. Akto siâ siâġât umburuk bo akmaen. Nen wan me wan owâiņe meyion areġât

wan me wangât bo kulâgâtbaen.” dâmai. Hain dâm âmâ pâpkom kinmâ mesak gosak akto umburuk akto dewunyeje bokbokje hain are mulân sângum bâlâk manmai. Are bo nângâm ekmâ hengemgoma.

¹⁸ Haingât nâje ire aknet dâm makyengire membiâ huraguwiap. Nângâlân gutmâ goli kâlâpje ondo âlepje dondâ akmap aregât ulitniñbei. Ulitniñmâ hâukombiâ yeñgiwian. Akto sângum kau kau nen hâk bâlâk manmaen are anun angiwâen dâm ulitniñmâ hâukowai. Akto dewunyeje âlepje akbiapgât tuje ulitniñmâ hâukowai. Akto wan me wan hârok ulitniñbiâ yeñgiwian.

¹⁹ Dâ nâ luâk âmbâle yeñgât okot âlep akyengim egâlian yekman are nâje yeñgum miwindik yekmâ agak memeyeje hengemgo yeñgiwian. Yeñgâlân togom oreymbongât ye bâleñeyeje makmâ miawakmâ hepunmâ agak meme âlepjaet nângâm hengemgowe.

²⁰ Akto nâje yeñgât hângiân kinmâ yeñgonman. Akto luâk âmbâle denne nângâm hângi mem katbiâ kindo âmâ âlepje nâ ye olop tatmâ sot nembraen.

²¹ Akto nâje ulikñân âi humo mem manmâ kotgâm gan aregât Ewene olop tatmâ hârok damunyeje akmaet aregât yeñgâlân gâtje laune lokom âi humo aregât bo hâkân akmâ âmâ memâk âgâwai âmâ nâ olop wan me wan damunyeje akbaen.

²² Akto Anutugât Heak âlepñande nângât kâmot ye hain makyengiâp are nângâm hengemgowai.” Yesuje hain dêep.

Yohanenje himbimân kep kenju membiâ yegep.

¹ Akto are bo aktoân himbimân hânji siâ lewulakmâ kindo egân. Akto den humo tâmbâ uruwaku hinare emelâk nânġân ina lâuwânje makniġdo hin nânġân, “Wan me wan hâmbâi miawakbiap aregât pat in gamenâ hekat ġiġbe.” dâep.

² Hain dâmbo ainâk dowâk Anutugât Heak âlepje arekje kautnân mendo biwine purik kato hin egân. Himbimân wansiâ humo ikinje tat talân tato egân.

³ Dâ egâlianj tatalân talep yâk tiripje âmâ golâ golâ akto ġilâm ġilâm. Arekje ârândânj agakje. Akto tat tat aregât ulikġân âmâ kulem egâlianje âlepje arekje katipkom kilep tiripje amâ mulumugat hinare.

⁴ Akto yâġgât tat tat humo ain tat tatje siâ siâ 24 ândeanmâ tali. Akto luâk kautje 24 are âmâ sângum kau kau akto luâk kotdâ yengât irimut ġolinje ketuguyi are kautyenân kaunmâ tali. Akto luâk kautje 24 arekje tat tatyenân tatmâ tat tatyene humo are ândeanmâ tali.

⁵ Akto tat tatje humo hutyenân talep ainba belek dâm gutmâ erâm kilep. Akto denje himbim munje kundunduj dâmap mun humo hainare agep. Akto tat tatje humo aregât enemġân amâ kâlâp ululunje 7 om kilep. Pagalene are amâ Anutugât Heak bât biken lâuwâ âlepje dop hainâk agep.

⁶ Akto tat tatje humo aregât enemġân âmâ wansiâ arekjaet talep amâ haru humo hainare akto dunju hainare akmâ miawakmâ yiep.

Akto tat tatje humo imbât aregât ġinje bainje

amâ sonjo humomo manmanje imbât are amâ dewunyeje dondâ arekne enemyeje akto hamiyene tigiep.

⁷ Ulik gulik amâ dopne Laion hinare. Dâ lâuwâne amâ bulimakao luâkgen hinare. Dâ âlâwune amâ enem dewunje luâk dop hainare. Dâ imbâtne amâ punjdâk hinare.

⁸ Hârogâk konok konok amâ pikyeje bât biken konok. Akto dewun yejeâk biwirâ hârogâk arekne hâkyeje kakne amukne tigim yiep. Are hâknângen akto kâlegen gai. Akto hândâk hilâm yâkne hin makmai, “Anutu Humo nenne gâ kârikne amboje, gâmâ wan me wan akmat amâ ârândân akmâ manmat. Wan me wan akmenâ ârândân akmâp. Gâmâ siâ me siâ ârândânâk akmat. Gâ uliknânbak tatmâ gaen akto hinne tatmâ gat akto hainâk tatmâ âgâwiat.” dâmai.

⁹ Akto sonjo manmanje humo tâmbâ imbât arekne Anutu tat tat humo ain kaknân tatmâ manmâ âgâmap aregât okot âlepgât kotne mem agatbiâ âmâ ainâk

¹⁰ luâk kautne 24 arekne âmâ hainâk kotne mem agatmâ manman Amboje enemnân kângom koldâgât irimut goliyeje are panbiâ humo tat tatgât enemnân gembo hin dâmai,

¹¹ “Kembunenne Anutu egâlianj gogâleanj kot pat akto kârikne are gâne Ambo akmenâ ârândân akmâ hurugumap. Gâne âmâ siâ me siâ hârok mem miawagen akto gângât laugât wan me wan are miawakmâ gam tatâp.” dâmai.

Yohaneje kulem esenje tigim kat katje egep.

¹ Akto Anutu Humo tat tatjân talep aregât båtje bungen are kulem esenje humo siâ tato egân. Are kulemje talep hâkje akto kâlegen gai kulemje hârok. Akto kulem esenje are tâkje 7 dâgâm gisap koyi arekje ekbâirâm dâgâm korat koyi.

² Akto nâje ajele kârikje siâ egân arekje kârikjeâk hin dâep, “Niñe luâk ewiâk arekje esenje ire âlepje melalakombo ârândâj akbop? Akto tâk are hârewop?” dâep.

³ Dâ himbimân tatmai akto hânân gai tatmaen akto hân amukjân tatmai are nengâlân gâtje siâje esenje are melalakombo âmâ bo ârândâj akmap. Akto siâje esenje are melalakom ekbiapgât dâp bo talañep.

⁴ Nâ ektân yâkje luâk siâ bo mem miawakbâi arekje âlepje esenje ire melalakowop. Akto luâk bikje kârikje bo tatyengiep aregât nâ dondâ indeân.

⁵ Hain indere luâk kautje 24 are yengâlân gâtje konokje hin dâm makniñep, “Âlepje, Yuda kâmolân gâtje songo metje siâ kotje Laion hainare akmap akto Dawidigât hakuje arekje gasalupje hârok gulip yenguep aregât tâkje hârem mem miawakberâp gât kârikje talañdâp aregât bo inde. Hepun.” dâm makniñep.

Yohaneje Anutugât Nanje Lama hinare egep.

⁶ Akto Anutugât tat tatje hutjân akto songo humomo manmanje imbât are yengât hutyenân akto luâk kautje 24 hutyenân ain âmâ lama nanje siâ kindo egân. Lama are emelâk kombiâ mom âmâ golâ akmâ agalep hainare arekje kilep. Akto

lama are amâ sâliņe 7, akto dewunņe 7 are amâ Anutugât Heak bāt biken lâuwâ âlepņe dop hainâk agi are amâ Anutuņe emelâk hunņun yeņgimbo hânņe hânņe bam guli.

⁷ Lama nanņe arekņe bam tat talân talep yâkgâlân âgâm bātņe bungen ainba kulem esenņe are mem oloņep.

⁸ Emelâk kulem esenņe are mendo bân sonņo humomo manmanņe imbât tali akto luâk kautņe 24 are lama nanņe ginņân tali yâk hârogâk yâk bātâ konok konok meyi akto kondo goli akto kau higenņe âlepņe hârogâk kondo are pikmâ yiep. Are amâ Anutugât luâk âmbâle are yeņgât ulit aregât dopņe a hârok mem Lama enemņân kâņgom yeyi.

⁹ Hain akmâ kep irakņe siâ hin meyi, “Gâņe kulem ire mem andâmap are mem hâremenâ ârândân akberâp. Gâ gem hânân manmenâ Anutu ikinę kâmolân yeņgât dosagât gugumbiâ momenâ gilâmğande giep aregât Anutugât kâmot yâk dosa bâlâk manmâ âgâwai. Akto gâņe luâk âmbâle kâmotņe kâmotņe akto denņe denņe akto hâk kulem keiņe hârok ainba bikņe hâukoyekmenâ Anutugât kâmot agi.

¹⁰ Anutugât kâmot akbiâ meme akyeņgimenâ Anutugât sumbe kat kat hainare akmâ ulit giņmai. Hain akmâ hânņe hânņe damunyeņe akmai aregât gâ âlepņe kulem esenņe mem tâk are hârewerât aregât kârikņe tatgiņdâp.” hain dâm kep meyi.

Himbimân Anutugât Nanņaet kot mem agatbiâ yegep.

¹¹ Hain mem metembiâ aņelo dondâ oyaņ oyaņgât dop bo are Humogât tat tatņe are akto

sonjo humomo imbât manmanje tali are akto luâk kautje 24 are ândeanjekmâ kinmâ konbiâ nângân.

¹² Arekne kârikneâk konmâ hin dâyi, “Lama kombiâ moep aregât kotje mem agatne. Akto wan me wan kârikne humo akto siâ siâ hârok akto nângâ nângâ hârok akto pagaleje humo akto kot humo talaŋdo ârândâŋ agepgât kotje mem agatne.” dâyi.

¹³ Anjelo dondâje hain dâmbiâ nâje siâ siâ himbimân akto hânân manmai akto hân amukjân manmai akto haruân manmai a hârok hin makbiâ nângân, “Kembugât tat talân tatâp akto lama nanje lâuwâ lâuwâ arekne âlepje okot âlep akto kot humo akto pagaleje humo akto kârikne âlepje tatyetkimbo manmâ akmâ âgâwiandat aregât kotyetje mem agatne.” dâyi.

¹⁴ Wan me wan hârok hain dâmbiâ sonjo humomo imbât manmanje tali arekne hin dâyi, “A bundâk.” dâmbiâ luâk kotdâ 24 yâkne pâwut ligim kâŋgom Anutugât kotje akto Lamagât kotyetje konmâ meyelekmâ agali.

6

Lama arekne tâk hâriep.

¹ Nâje egân âmâ Lama arekne kulem esenje are mem kindo egân. Tâk 7 are yengât hutyenjân gâtje yâkne tâk konok hâriep. Akto sonjo humomo manmanje are yengât ulik gulikyene arekne den agep. Dâ hanje munje nângân amâ himbim kundundunj dâmap dop hainâk yâkne, “Gam auj.” dâep.

² Akto nâ lâuwâñe ekmâ hin egân. Bau luâk soko kau kau are kakñân luâk hinare arekñe tembe meakmâ tato egân. Bau luâk soko are kakñân tato luâk koldâ yengât irimut bau dâtñe imbenân siâ wanñiâ kautñân kauñmâ bâin dâm kuk humo akyengim gasalupñe hârok watyekberâm agep.

³ Arimbo âmâ Lama arekñe tâk lâuwâñe are hârembo ainâk songo humomo manmanñe areyengâlân gâtñe lâuwâñe arekñe hin dâmbo nânğân, “Gam auñ.” dâep.

⁴ Hain dâmbo ainâk bau luâk soko lâuwâñe gilâm gilâm miawagep. Are miawakto luâk hinare siâñe ain tato tâwât humo tâmbâ wanñiâ miep. Wanñiâ mendo Anutñe memene aganđo, “Bâin. Luâk âmbâle hânân âlepñe tatbiâ kambiamyene huraguâkgât sop bo agâk.” dâm kuk aganğim agunjetgât tâwât are mem ariep.

⁵ Hain arimbo âmâ lama arekñe tâk âlâwuñe hârembo songo humo manmanñe are yengât âlâwuyene arekñe hin dâep, “Gam auñ.” dâmbo nânğân. Hain dâmbo nânğâm hin egân. Bau luâk soko helenj miawakto luâk hinare siâñe kakñân tatmâ âmâ siâ siâ potat potatgât bânñân miep.

⁶ Den laune wan siâ hinare arekñe songo humomo manmanñe imbât tali areyengât hutyenñanba arekñe den hin magep, “Gâ umbâ bâlensiâ potatmenâ hâmbâi siâ siâ hâuñe âgâwiâp. Akto sot ito itik matik âlâwu potatmenâ puli âgâwiâp. Dâ tu akto kelune amâ bo maganñmenâ âmâ âlepñeâk puli geñeñeâk talâk.” dâep.

⁷ Akto lama arekñe tâk imbâtñe hâriep. Hârembo songo humomo manmanñe areyengât imbâtyene

arekne hin magep, “Gam aun.” dâmbô nângân.

⁸ Hain dâmbô ainâk bau luâk soko gimban miawakto luâk hinare siâne kakjân talep aregât kotne amâ momogât dâp. Akto momogât dâp aregât haminân amâ hemengât pat arekne watmâ togoep. Lâuwâ arekne amâ luâk âmbâle potat yekbela kâmot imbât akbai. Hain akto lâuwâ arekne amâ kâmot konok yengumbela mombaigât kârikne tatyetkiep. Akto makbela mop humo miawakto bikne mombaigât akto kundat humo miawakto bikne mombaigât. Akto soŋgo metne miawakmâ bikne yengumbiâ mombaigât kârikne tatyetkiep. Akto are miawaknetgât ariyat.

Tâk 5 hârembo luâk otneyeŋe yegep.

⁹ Arimbela Lama arekne tâk 5 are hâriep. Hârembo hin miawakto egân. Alata siâ miawakto aregât amukjân luâk âmbâle golâ manmai are yengât otneyeŋe golâ tatbiâ yegân. Yâk yengât keiyene amâ hin. Ulikjân hânân maliân miti gasaŋande Anutugât den akto luâk âmbâle Yesugât kotne konmini are moŋet dâm yengumbiâ moyi areyengât otneyeŋe yegân.

¹⁰ Akto otneyeŋe arekne Anutu hin dâm konmâ ulilaji, “O Humonenne, siâ siâ hârokgât damun nenne gâ âlepne agak meme âlepneâk hârok akmat aregât hin ulit ginŋdenne nângâ. Sop amuten makmenâ wan me wan hârok ârândân akbiap? Akto sop amuten luâk âmbâle hânân mandâi arekne nengumbiâ moyion aregât hâuŋe humo gâŋe yengimenâ umatjân kinbiâ ârândân akbiap?” dâyi.

11 Hain dâmbiâ siâne sângum kau kau siâ konok konok yengimbo membiâ hin makyengiep, “Hâlik, ye getek tatmâ nângâwei. Akto ye yengumbiâ moyi hainâk galalupyene hain yengumbiâ mom metembiâ âmâ hâmbâi Anutuŋe oyaŋyekto ârândânj akto âlepŋe Anutuŋe gilâm yeŋaet hâuylene membiap.” dâep.

Tâk 6 hârembo hân himbim akto wan me wan hârok duwuŋ agep.

12 Akto lama arekŋe tâk 6, are hâriep. Hârembo hin miawakto egân. Hânân wârinj humo miep. Akto hilâmgât dewutâŋe arekŋe helenj agep. Akto hândâkgât dewutâŋe bim âgâm gilâm gilâm agep.

13 Akto himbimân diâ hârok hânân geyi. Lâwin esenŋe momoŋe yendo seruŋe waito bererek dâm gemap dop hainâk akmâ diâ hârok dowâk hânân geyi.

14 Akto nen sângum bigeimaen dop hainâk himbim biken ba biken bigei agep. Akto gimbâŋe hârok akto haru tânâmŋân gimbâŋe arekŋe gewâkyeŋe hepunmâ duwuŋ akmâ indânŋân purik âgâm geyi.

15 Akto hângât luâk kembu akto kotdâ akto bugâ luâk akto luâk sikumdâ akto luâk kârikŋe akto luâk âmbâle hoŋ bawa akto yâk yeŋgât ambolupyene are hârogâk hamep akmâ hân dâpŋângen akto kât dâpŋângen akto gimbâŋân gem heambukmâ mali.

16 Heambukmâ manmâ hin dâyi, “Wâuk, sop humo miawaktâp aregât nen hârok bo akberen. Haingât kât me gimbâŋe hârokŋe Lamagât kuk akto Anutu Humogât tat talân tatmap aregât enem dewunŋande kârikŋe nenekbopgât tigi nenekŋet.

17 Anutu akto Lamagât kuk bâleje miawak-nengiwerâpgât sop miawaktâp aregât niñande kinmâ âlepne akbiapgât.” hain dâyi.

7

Luâk meteyân kulem siâ miawakto egep.

¹ Akto are bo akto aregât hamiñân Anjelo imbât kinbiâ yegân. Anjelo imbât arekne hân biken biken kinmâ serune hân akto haru akto lâwin waityek-bop dâm seru pekenje akmâ kinbiâ yegân.

² Akto anjelo siâ miawakto egân. Yâkne dewutâ gamap ain miawakmâ Anutu Manman Ambone yâkgât tirip miep. Hain akmâ den kârikne anjelo imbât seru hepunbiâ haru akto hân bâliwiap aregât hin makyengiep,

³ “Ye hinne seru are bo panbiâ hân haru lâwin wailâk. Nenne soj Anutugât honj bawa yengât meteyenân Anutugât tirip ire ketuguenne kindo âlepne seru are panbei.” dâep.

⁴ Akto luâk âmbâle oyanyene nângân arekne Anutugât pat agi yâk 144,000. Israe luâk âmbâle yengât kâmolân gâtne hârok.

⁵ Yudagât kâmolân luâk âmbâle 12,000 arekne dop meyi. Akto Rubengât kâmolânba 12,000. Akto Gadagât kâmolân 12,000.

⁶ Akto Asagât kâmolân 12,000. Akto Naptaligât kâmolân 12,000. Akto Manasegât kâmolân 12,000.

⁷ Akto Simeongât kâmolân 12,000. Akto Lewigât kâmolân 12,000. Akto Isasagât kâmolân 12,000

⁸ Akto Sebulongât kâmolân 12,000. Akto Yosepegât kâmolân 12,000. Akto Bensamingât kâmolân 12,000.

Luâk âmbâle dondâje Anutugât kotje mem agatmâ kinbiâ yegep.

⁹ Are hârok bo akto âmbâle dondâ mendugum kinbiâ yegân. Akto luâk âmbâle are luâkne bo oyanjekbai. Dâ luâk kâmot humo âmâ kâmotne kâmotne denne denne hâk kulem keje hârok ainba Kambu tat tatnaet ginjân kili. Akto Lama yâkgât enemjân kili are hârok sângum kau kau kâkâlewâk hârok luguakmâ matuk esenje mem

¹⁰ kârikneâk konmâ hin dâyi, “Anutu damunnene, gâ amâ tat tat humo ain tatmat. Gâ bâlejanba menenegen. Akto nange Lama are nengât dosa mem âmâ mondo aregât unak âlepne manmâ taten.” dâyi.

¹¹ Akto ajele hârok kinmâ humogât tat tat ândeaji. Akto luâk kotdâ are akto songo humomo manmanje imbât tali ain ândeajekmâ kângom tatmâ Anutugât kotje mem agatmâ hin dâyi,

¹² “A bundâk. Akto nen Anutunene okot âlep dondâ nânganden. Akto pagalene kârikne talaŋmap. Akto lumbe aknengimap. Aregât kotje mem agatne. Yâk nângâ nângâje âlepneâk hârok. Haingât mepaimne mem maŋanmâ herone kalaŋmâ kotje mem agatne. Yâk kârikne bundâk. Kârikne hârok yâkgâlânâk hârok tatâp. Siâ siâ imâ hârok yâkgâlânâk hârok hilâmne hilâmne tatmâ gamap. A bundâk.” dâyi.

¹³ Hain dâmbiâ luâk kotdâ yeŋgâlân gâtne siâne hin ai nuguep, “Luâk âmbâle ire emelâk sângum kau kau kalî amâ niŋe hinare? Akto wânân gâtjande togoâi? Nângât me bo?” dâmbo

¹⁴ nâne hin magaŋân, “Apo, gâ gugagâk

nângât.” dâre hin makniņep, “Luâk âmbâle ire âmâ emelâk umatņe humo mem nâņgâm hâk hilâlâm nâņgâm gasalupyenande bâleņe akyeņgimbiâ momogât dâwân mali. Akto emelâk Lama gilâmņe sâņgumyeņe pulimbiâ kau kau agep.

¹⁵ Haingât Anutugât enemņân kinmâ hilâmņe hândâkņe ârândâņâk yâkgât sumbe emetņân hoņ bawa ağanmai. Akto Kembu tat talân tatmap arekņe korat yeņgum damunyeņe akmâp.

¹⁶⁻¹⁷ Akto Lama are tat tatņe kâlegen tatmap arekņe hainâk damunyeņe akmâ kewugu yekmâ manmangât tu dewunņe aregen ariwiap. Akto Anutuņe dewunyeņe tuņe are puliwiap. Aregât lâuwâņe mopyeņe bo aguwiap. Akto tugât lâuwâņe bo mombai. Akto dewutâņe lâuwâņe bo kâuņgo yekbiap. Akto kâlâpņe lâuwâņe bo oyekbiap.” dâep.

8

Tâk bâiņe hâriep.

¹ Akto Lama arekņe tâk 7 bâiņe are hâriep. Hârembo ainâk himbimân nâņ nâņ dâm ariep. Nâņ nâņ dâm arimbo sop getek bo agep.

² Sop getek bo akto Aņelo 7 Anutugât enemņân kili are yegân. Akto siâņe lâmun 7 yeņgimbo meyi.

³ Akto Aņelo siâņe kondo goliņe mâņgi mâņgiņe are mem togom sumbe kat katgât giņņân mem kindo siâņe siâ me siâ higenņe âlepņe dondâ katbiâ giep. Gembo egâlian tat tat metenân sumbe kat katgât goliņe mâņgi mâņgiņe talep aregât kakņân katmâ Anutugât kâmotņe ulilanmai ulit are olop dewatim oep.

⁴ Wanjo ondo higen suk suk akto dâwokje akto Anutugât luâk âmbâle yengât ulit are olop Anutugât enemjân âgâep.

⁵ Âgâmbo bo akto ajele arekje kâlâp alatanba mem kondo kâlegen lugumbo om kilep. Om kindo ajele arekje kâlâp pando hânân giep. Hânân gembo hamandat hogoakto mun humo miawagep. Hain akto denje denje humo akto hamandat pagalenje arekje belek belek dâm erâm arimbo wâriņ humo miep.

Ajele 7 arekje lâmunyene waitberâm kili.

⁶ Akto ajele bêt biken lâuwâ arekje lâmunyene mem waitberâm akbiâ yegân.

⁷ Akto bân ajele ulik gulik arekje lâmunje kolep. Lâmunje kondo bân tânâk kât akmâ giep akto kâlâp akto gilâm miawakmâ mendugu akmâ hânân giep. Hânân gembo lâwin dop koyi akto hân koyi are âmâ dopje âlâwu ârândânj akto kâlâpje bikje oep. Akto hewukje golâ golâ hârok ondo bo agep.

⁸ Hain akto ajele lâuwâje arekje lâmun kolep. Kondo bân wan siâ panbiâ giep amâ borâje hinare kâlâp humo arekje sopanmâ haruân giep. Haruân gembo haru dopkoyi amâ bikje âlâwu ârândânj agep. Dâ bikje amâ purik âgâm gilâm agep.

⁹ Akto wan me wan haruân manmai hârembiâ hewum âlâwu miawagep. Âlâwu miawakto bikje moyi. Akto haru wanjanjet oyanjene gai hainâk dopkoyi are dopje âmâ kâmot âlâwu akto haru wanjanje kâmot siâ amâ bikjeâk bâliyi.

10-11 Akto aņelo âlâwuyenje arekâ lâmunņe kolep. Kondo bâin diâ humo siâ kotņe Kalak kâlâp ulunņe hinare oep. Arekņe himbimânba gem tu hâgâm neyi are amâ hewum dopņe âlâwu hainare akto tu kâmot siâņe purik âgâm tu kalakņe miawagep. Hain miawakto luâk bikņande tu are nemiâ kalak yenġumbo mom meteyi.

12 Akto aņelo imbâtņe arekņe lâmunņe konlep. Akto bâin dewutâ akto diâ akto dewutâ golane are hârok pâņe âlâwu ârândâņ agep. Akto dewutâgât bikņe konok hilip koyi. Akto dewutâ golane aregât bikņe akto diâ bikņe hârok. Dâ pagalenjaet sowân amâ hogoakmâ hewum âlâwu bo agep. Dâ pagalenņe bikņande amâ hândâk miawagep. Hândâkgât dewutâ pagalenņe bikņe amâ bâliep. Akto hândâk bikņe gai hainâk bâliep.

13 Akto puņdâk humo siâ pukukuk katmâ lapanġangen himbim tânâmņâņgen arimbo egân. Ektere kârikņeâk konmâ magep, “Wâuk, wâuk, luâk âmbâle hânân tatâi. Aņelo âlâwu lâmun konberâm aktâi umatņe humo luâk yenġalai miawakbiap aregât kambiamne bâliâp.” dâep.

9

Aņelo momerâkņande lâmun kondo dikon keiņe ondop miawagi.

¹ Akto aņelo momerâk arekņe lâmunņe wailep. Waito bâin diâ siâ himbimânba gembo egân. Akto siâņe lâm inġon kâllep timopņe bo aregât ki wanġo diâ arekņe ki are miiep.

² Mem lâm timopne bo aregât hângeje mem kato arewa dâwok humo gaep. Akto arekne gam himbimân âgâm dewutâ akto himbim tigiep.

³ Akto dâwok hutnânba kendemuñ dondâ hân hârok ârândâj miawagi. Arekne dâwok hep-unmâ hânân geyi. Gembiâ Amboñande hundumdâ kândârânân kârikne yeñgimbo meyi.

⁴ Aregât kârikne membiâ Amboyeñande hin dâm makyenjiep, “Ye âmâ sot me hewukne me lâwin bo hilipkowi. Akto luâk âmbâle Anutugât tirip yeñgât mete yeñân bo yekmâ âmâ are âlepne hâk hilâlâm yeñgiwei.

⁵ Hâk hilâlâm yeñgim âmâ momogât dopne bo yeñgiwai. Hain akbiâ dewutâ momerâk bo akbiap.” dâm makyenjiep. Akto duki arekne luâk âmbâle bâleñe yeñgiwai. Haingât hâme hewuk yâkne âmâ luâk hâk hilâlâmne yeñgiwiapgât wanbai.

⁶ Sop ain âmâ luâk âmbâle yeñgimbiâ momogât dâp kulâgâtbai. Kulâgâtbiâ âmâ bo mem miawakyekbiap. Hain akmâ gain gain mondenne hâk hilâlâm ire bo agâk dâm aregât dâp âsim kinbiâ bo miawak yeñgiwiap.

Kendemuñ towat yeñgât den.

⁷ Akto kendemuñ arekne kuk akberâm bau luâk soko arekne tâlâgum kinmai dop hainâk kinbiâ yegân. Dâ kautyeñe amâ kotdâ yeñgât irimut goli hainare aligit akmâ kinbiâ yegân. Dâ enem dewunyeñe âmâ luâk nengât enem dewunnenne hainare.

⁸ Dâ dumutyene amâ kâkâlep dondâ. Dâ dâtyene amâ kâkâlep metne dondâ pugaiyagât dâtne hainare.

⁹ Akto dinjenyenæet pekeyeñe amâ kapa hainare. Dâ pikyeñe munñe amâ bugâgât wanğa munñe bau luâk soko oloñmâ pirâm arimai munñe hainare.

¹⁰ Akto dâtyeñe amâ hâme hewukgât dâtñe hainare. Akto luâk âmbâle hâk hilâlâm yeñgiwaigât kârikñeñe amâ dakeyenân are tato luâk âmbâle yeñgumbiâ hâk hilâlâm nâñgâm manmâ âgâmbiâ dewutâ momerâk bo akbiap.

¹¹ Akto kembuyeñe siâ talep. Kambu are amâ añelo siâ dâp timopñe bo aregât damunñe. Dâ añelo aregât kotñe amâ Yuda yeñgât denân amâ Ambondonj. Dâ Girik yeñgât denân amâ Apolionj. Dâ den purikñe amâ hilipko hilipko ambonje.

¹² Bâin, umatñe ulik gulik amâ bo aktâp. Akto umatñe lâuwânje akto âlâwunje tâlâguwerâp ire.

Añelo bât biken konok arekñe kondo bugâ humo miawagep.

¹³ Akto añelo bât biken konok arekñe lâmunñe kolep. Kondo den siâ alata goli Anutugât en-emñân talep tunğunje imbât arewa kune ain hin miawagep.

¹⁴ Miawakmâ Añelo bât biken konok are hin makmâ miawaganep, “Gâñe añelo imbât yâk tu humo yiep kotñe Euparat ain kala busi kâlegen katyekbiâ tali are hepun yekmenâ arinjet.” dâep.

¹⁵ Hain dâambo añelo bât biken konok arekñe añelo imbât tu humo kotñe Euparat ain tali are hepun yekto luâk âmbâle hârok potatmâ hewum âlâwu kali aregât hewum konok yeñguenñe moñet dâm ariyi. Akto añelo imbât are yeñgât keiyenje are hin. Emelâk Anutuñe sop makmâ kalep

are tâlâgumbo owâine akmâ arim yengwaigât sop lâmgom wan me wan emelâk hengemgoyi.

¹⁶ Akto are yengât tembe lokolupyene bau luâk soko kaknân tali are yengât oyanjene amâ oyan oyangât dopne bo arekne makbiâ nângân.

¹⁷ Akto biwine purik kato giwelân hin egân. Luâk bau luâk soko kaknân aregât bugâgât hâk peke kapa luguakbiâ kapa kulemyene amâ gilâm gimbanj game akto kau gâwu agep. Akto bau luâk soko areyengât towatyene amâ hin. Kautyene amâ Laion hainare akto lauyenânba amâ kâlâp ulunne akto bugâgât dâwok higenne bâlene pungum pungum erâep.

¹⁸ Akto yâkne luâk âmbâle potalakmâ hewum âlâwu akto hewum konok are kâlâp lauyengânba arekne oyekmâ yengum om meteyegep.

¹⁹ Akto bau luâk soko areyengât kârikne amâ lauyenân akto dakeyenân talep. Akto dakeyene amâ niambi sâmbâ hinare akto niambi sâmbâ arekne luâk âmbâle hilip yengumbiâ hâk hilâlâm nângâmai.

²⁰ Akto luâk âmbâle bikne wan siâ me siâ bâlene iregât boâk moyi areyengât bâlenejene bo makmâ miawakmâ hanyene purik kali. Are yengât bâlene hin. Hat sinduk me sinduk baniara yâk yengât nângâmbiâ humo akmap. Lâpio me wan me wangât nângâmbiâ humo agâkgât goli me siliwa me kapa me kât me lâwin arekne mem ketuguyi. Ketugumbiâ bo ekmai. Akto bo nângâmai akto bo bam gutmai areyengât kotyene mem agatmâ ulilanjma mali.

²¹ Hain akmâ amâ luâk âmbâle yengumbiâ moyi akto sait bâlene mângi yegi. Akto dâp gulip mali.

Akto kâmbu konda akmini. Agak meme bâleņe aregât bo makmâ miawakmâ hanyeņe bo purik kali.

10

Aņelo siâņe kulem esenņe siâ Yohane waņdo niep.

¹ Akto Aņelo humo kârik siâ himbimânba gembo egân. Himbimânba gem âmâ hâkņe hamandatņe tigimbo kautņan mulumugat gam talep. Akto aņelo aregât enem dewunņe amâ dewutâgât pagaleņe hainare. Akto kei pâwutņe amâ kâlâpņe ululunņe om kinmap hainare.

² Akto bâtņan kulem esenņe melalakom yendo miep. Akto keiņe bungen âmâ haru kakņan tâlim kilep. Dâ keiņe kanegen âmâ hân kakņan tâlim kilep.

³ Hain akmâ bâin kot kârikņeâk kolep amâ laionņe kamboņmap hinare. Hain kondo bâin hamandat bât biken lâuwâ ainâk hogoakto den humo tâmbâ miawagep.

⁴ Den humo tâmbâ miawakmâ makmâ metembo âmâ nâņe den are kulemgowerâm aktere den siâ himbimânba hin miawakto nâņgân, “Yohane, hamandat bât biken lâuwâ mun aktâi are yeņgât den amâ biwigânâk kat. Bo kulengo.” dâambo nâņgân.

⁵ Akto aņelo humo haruân akto hânân kilep arekņe bātņe bungenņe melalakom himbimângen panmâ kinmâ

⁶ Anutu Manman Kârikņe Amboņe himbim akto hân akto haru akto wan me wan ain tatmai are ketuguyegep aregât kotņe konmâ hin dâep,

“Bâin, sop tâlâguâp aregât Anutuŋe lâuwâŋe bo lâmgowerâp.

⁷ Dâ titnan aŋelo bât biken lâuwâ yengâlânba bâiŋe arekŋe lâmunŋe konberâm akto ainâk Anutuŋe den yonâk are honj bawa propetelupŋe makyengiep are bunŋe miawakbiap.” dâep.

⁸ Akto kot humo himbimânba miawakto emelâk nâŋgân are lâuwâŋe makniŋdo hin nâŋgân, “Gâ ari aŋelo haru akto hânân kindâp aregât bâtŋân âmâ kulem esenŋe melalakom tatâp are me.” dâep.

⁹ Hain dâmbo arim Aŋelo are hin maganân, “Gâŋe kulem esenŋe bâlensiâ are niŋ.” dâre hin makniŋep, “Âlepŋe mem ne. Arekŋe âmâ laugân âmâ hâlâmgât ukenŋe hainare akberâp. Dâ gem tepgân âmâ tatmâ kalak giŋberâp.” dâep.

¹⁰ Hain dâm niŋdo bâtŋânba mem neân. Mem nendere launân âmâ ukenŋe agep. Dâ nem metere gem âmâ tepnân tatmâ kalak niŋep.

¹¹ Hain akto hin makniŋep, “Gâ hanâk luâk âmbâle âgâ âgâŋe gegenŋe denŋe denŋe kepia kepianŋe manmai are yengâlân wan me wan miawak yengiwip are makmâ miawakyengiwen.” dâm makniŋep.

11

Luâk lâuwâ Anutugât den dâtâŋe yetgât den.

¹ Akto lau himbimânba konlep yâkŋe huwan siâ dopko dopkogât niŋep. Huwan niŋmâ hin dâm makniŋep, “Gâ agatmâ Anutugât Sumbe kat katgât emetŋe alata dopŋe me. Akto luâk âmbâle âgâm Anutugât kotŋe mem agatmai areyengât oyanŋeŋe oyanŋek.

² Dâ lope hâknângen are amâ dop bo me. Hepun. Lope ire luâk âmbâle Anutu bo nângâ anmai arekne tâlim bâleje aganjâ dewutâ 42 ain bo akbiap. Aregât lope are dop bo me.

³ Akto nâje hoj bawalogâtne lâuwâ siâ hainare me kemdâ lâuwâ siâ meme akyetkire sângum tok tokne luguagiat. Hain akmâ nângât den makmâ miawakbela hilâm 1,260 bo akbiap.” hain dêep.

⁴ Hoj bawa logâtne areyetgât keiyetne hin. Yâk amâ lâwin lâuwâ kotne oliwa hainare me kemdâ lâuwâ hainare hân hârok aregât Damunje Anutu yâkgât enemjân kinmandat hainare.

⁵ Dâ luâk bikjande bâleje akyetkiwerâmbiâ âmâ kâlâp lauyetjânba waitbela kâlâp arekne pundun katmâ oyekto mombai. Monetgât dâp are Anutunje makmâ kalep.

⁶ Akto Anutunje wâtyetne akyetkimbo tânâk bo gewiapgât nângâm makbela ainâk âlepne tânâk bo gewiap. Akto tu hârok mem purik katbela gilâm akbiap aregât nângâm makbela âlepne hainâk akbiap. Akto kundat humo miawagâk dâm makbela ainâk kundat humo miawakbiap. Aregât ukenyetne miawagâkgât kârikne tatyetkiwiap.

⁷ Akto lâuwâ arekne Anutugât âi den mak mak are makmâ metewiandat amâ songo humo tâmbâ metne lâm timopne boângenba arekne gam gasa yetkimbo mombiandat.

⁸ Yetkumbo mombela âmâ hâkyetne amâ kepia siâ kotne den dopjân Sodom akto kotne siâ Aigita ain Humoyetne lâwinân kom hikombiâ moep kepia aregât sombeimân ain yembiandat.

⁹ Ain yembela luâk âmbâle mitigât gasanje hârok

hânje hânje akto denje denje togom hâkyetje yelemâ mem han yetkuwâi dâm damunyetje kinbiâ bo han yetkuwai. Amâ hilâm âlâwu akto bikneâk bo akbiapgât.

¹⁰ Hain akmâ hânân manbai hârokje, “Wei, hon bawa lâuwâ arekje nen hâk hilâlâm nengiwerâm togoyiat ina emelâk moyiat.” dâm aregât heronje humo akbai. Akto okot âlepgât wan me wan galalupyene yenjiwei.

¹¹ Hain akbiâ hilâm âlâwu akto bikneâk bo akto Anutugât Heak âlepjande mom yembiandat areyetgât kautyetjân mendo golâ akmâ kinbela luâk âmbâle kinbai arekje yelemâ hamep humo agi.

¹² Hain akbiâ ainâk lau siâ himbimânba kot kârikje siâ hin kondo nângâyat, “Yet iren gaet.” dâambo hamandat kakjân âgâmbela gasalupyetjande yelegi.

¹³ Âgâmbela yelekbiâ ainâk wâriņ humo miep. Mendo kepia humo are bikje bâliep. Wâriņ humo mendo kepia bikje hogoakto luâk âmbâle 7,000 yengumbo mom meteyi. Akto luâk âmbâle bikje bo moyi arekje aregât hamep dondâ akmâ Anutuje himbimân mandâp are nângâm kotje mem agali.

¹⁴ Bâin umatje humo lâuwâne aregât keiņe hain. Dâ wâuk sop bâlensiâ tatâp umatje âlâwunje mi-awakbiap.

Aņelo 7 bâiņe arekje lâmunje wailep.

¹⁵ Akto aņelo 7 galayene bâiņe arekje lâmunje wailep. Waito bâin himbimânba kot kârikje siânbaņe konmâ hin dâyi, “Humonenje akto huņgun aņdo giep arekje hân hârok damunje

akbiandatgât dâp miawaktâp. Akto himbimân damunnênje akmâ manmâ âgâwîap.” dâyi.

¹⁶ Akto luâk kembu 24 tat tatyenân Anutugât dewunnân tatmai arekne kângom yem âmâ Anutugât nângâmbiâ humo agep. Humo akto Anutu hin maganji,

¹⁷ “O Anutu gâ Kârikne Amboje manmâ gat akto manmâ âgâwîat. Gâne âmâ kâriknene miawagâk dâm hânje hânje damunyenje akbiatgât keñje katât aregât mepaige mem heronje katgekmâ mem agatgekne.

¹⁸ Akto luâk âmbâle bo nângâ giñmai arekne kuk akgiñbiâ ainâk kuk akyengien aregât bâin dâm luâk âmbâle momonje den âiân katyekberâtgât sop miawakto aregât kotge mem agatne. Akto unjak honj bawage Propete akto luâk âmbâlelupge kotgaet kângomgiñmai are hâuñje âlepñje yenjiwerâtgât sopñje miawaktâp. Akto luâk âmbâle âgâ âgâñje gegeñje gâñgât hamep akmai are hâuñje âlepñje yenjiwerâtgât sopñje miawaktâp aregât kotge mem agatne. Akto luâk âmbâle bikñande wan me wan hânân âlepñje tatmap are bâleñje akyengiep are hilip yenjuwerâtgât sop miawaktâp aregât kotge mem agatne.” dâyi.

¹⁹ Akto luâk kembu 24 arekne hain dâm maganjiâ ainâk Anutugât Sumbe kat kat emetñe bunje himbimân tatmap aregât hânñgi humo lewulakto den kârikne kâlân kulengoep aregât emetñe miawakmâ kilep. Ain kindo belek belek akto himbim kundundunj dâmba denñe denñe humo miawakto wârñj humo mendo hân hârok ârik tânâk kârikñe giep. Are hârok miawakto egân.

12

Âmbâle siâ akto pugaiya yetgât den.

¹ Akto kulem siâ himbimân miawakto egân amâ hin. Âmbâle siâ talep are hâk pekeŋe amâ dewutâ hâwâ liliŋe hainare luguagep. Akto dewutâ golaŋe keiŋe amukŋân talep. Dâ kautŋân amâ kotdâgât irimut diâ 12 kilep.

² Akto âmbâle amâ tepdâk akto nanaŋ miawakberâmbo hâkŋe hilâlâm agaŋdo kamboŋ kârikŋe kamboŋep.

³ Hain akto kulem siâ himbimân miawakto egân amâ hin. Pugaiya hinare gilâm siâ miawakto egân yâk amâ kautŋe bât biken lâuwâ. Akto kautŋe siâ siâ ain kembu yengât irimut konok konok kauŋep. Akto sâliŋe bât biken lâuwâ.

⁴ Akto pugaiya hinare arekŋe dakenande diâ kâmot siâ nârâŋ orem urutmâ pan yekto hânân gembîa yegân. Akto diâ kâmot lâuwâŋeak himbimân âlepŋe tali. Akto Pugaiya arekŋe âmbâle are nanaŋ memberâm akto aregât enemŋân kilep. Kinmâ nanaŋ miawakto ainâk nemberâm akmâ lâmgom kilep.

⁵ Hain kindo âmbâle arekŋe nanaŋ luâk miep. Nanaŋ irekŋe hâmbâi luâk âmbâle hârok huwan kârikŋeŋe damunyeŋe kârikŋe akbiap. Akto nanaŋ are mendo Pugaiyaŋe nanaŋ are nemberâm akto ainâk siâŋe nanaŋ are mem oloŋdo himbimân âgâmbo Anutu ikinâet tat talân katbiâ talep.

⁶ Akto âmbâle are hamep akmâ pârigim arim hân kamitŋânŋen luâk âmbâle bo manmai aregen ariep. Ain arimbo Anutuŋe emet emelâk heŋgemgom hin dêep, “Âmbâle ire in mando

tângowian âmâ hilâm 1,260 bo akbiap.” dêep. Emet ain ari malep.

Himbimân kuk humo miawakto Niambi hâkokombiâ hânân giep.

⁷ Akto ainâk kuk humo himbimân miawagep. Aņelo humoyeņe kotņe Mikae akto aņelolupņande Pugaiya are akto aņelolupņe kuk akyeņgiyi. Akto Pugaiya akto yâkgât aņelolupņe yâkâ hainâk kuk humo akyeņgiyi.

⁸ Kuk humo aganġim Mikae yâkgât kâmotlupņande Pugaiyagât kâmot are ewangi yekbiâ yeukņe akmâ himbimân welamyeņe bo talep.

⁹ Yeukņe akmâ himbimân welamyeņe bo tato aregât Anutugât kâmotlupņande Pugaiya are hâkokom pananġbiâ inġon ge yiep. Akto Pugaiya aregât kotņe hin, Niambi yâkgât agak meme amâ hin akmap. Luâk âmbâle hârok heyenġim den âiân katyekmap. Niambi are akto aņelolupņe olop yâkņe hânân geyi.

¹⁰ Akto himbimânba kot kârikņe siâ kondo hin nânġân, “Hâkyeņe tunmap Amboņe arekņe Anutu dewunġân kinmâ Anutugât kâmotlupņe are hokboâk hokboâk hilâm hândâk hâkyeņe tunmap ġârâmâ uņak Anutuņe makto aņelolupņande Niambi hâkokom watmâ panġbiâ geâp aregât Anutu nengât Humonenņe yâkgât kârikņe akto luâk âmbâle heņgem yeņġuwiapgât dâp kârikņe miawaktâp. Are miawakto yâkgât kâmot ikinġak damyeneņe akto manman âlepņân manbai. Akto areâk bo. Niambi geâp aregât uņak Anutugât

Kristo yâkgât memene akto wâtne miapnân miawakto ekten.

¹¹ Akto Anutugât kâmotlupne areyengât manman aregât ukenne bo nângâm âmâ Anutugât gasalupne togombiâ hanâk dâm Anutugât kotne bo heambukbiâ âmâ yengumbiâ moyi aregât Anutugât nanne Lama moep aregât gilâmnde akto denyenande Niambi are mem hâkokom ge kali.

¹² Haingât ye hârok himbimân mandâi ye okot âlep nângâm herone akbei. Dâ hânân mandâi amâ yengâlân umatne humo miawakberâp aregât okotne bâliâp. Amâ Niambi hin nângâp, “Nângât sop tâlâgu akniñberâp.” dâm nângâp aregât kuk humo akmâ yenguwerâm aktâp akto umatne humo miawakberâp aregât okotne bâliâp.” kot kârikne hain dâm kolep.

Pugaiyane âmbâle gasa aganep.

¹³ Akto pugaiya hânân panbiâ giep amâ ainâk âmbâle nanañ miep are gasa aganep.

¹⁴ Hain dâm wato âmâ Anutune makto punđâkgât pikne lâuwâ âmbâle are wanbiâ mem âlepne pukukuk katmâ agatmâ hân kamitjângen ikinje emetne ain ariep. Akto emet ain âmâ Anutune emelâk heñgemgom, “Âmbâle are pugaiyane membopgât in mando tângore sop siâ siâ akto sop bikneâk bo akbiap.” dâm ketuguep.

¹⁵ Âmbâle arekne lalakmâ arimbo Pugaiya humo gilâm arekne tune âmbâle are hilip koâk dâm aregât launânba tu humo mugalep.

¹⁶ Tu mugato tu arekne âmbâle are wato ainâk hânne âmbâle are tângom hogoakmâ dâp humo

miawakto tu ainâk pugaiya arekne mugalep are hân kâlegen yân gembo âmbâle are âlepne kilep.

17-18 Âlepne kindo Pugaiya humo arekne âmbâle are âlepne kilep are ekmâ nângâmbo bâliep. Akto kuk humo agañep. Kuk humo agañmâ âmbâle aregât nan baratlupne bikne yeŋguwerâm agep. Akto âmbâle aregât nan baratlupnande Anutugât den kârikne lokomai. Akto Yesugât keiŋe makyenġimai aregât pugaiyaŋe kuk humo nângâm yeŋguwerâm ariep. Arim haru dâtŋân tenġâ kilep.

13

Sonġo dâtne metne miawakbela yelegep.

¹ Arim haru dâtŋân tenġâ kindo sonġo metne siâ haruânba gambo egân. Sonġo metne are amâ sâliŋe bât bip bip hârok. Akto sâliŋân amâ kembu yeŋgât irimut konok konok aligilakmâ talep. Akto kautne amâ bât biken lâuwâ ain den bâleŋe Anutugât kotne mem ge kat katgât den ain talep.

² Akto sonġo metne amâ dowâk keiŋe kârikne hainare miep. Akto kei bâtne pikne amâ kâkâlep. Akto dâtne amâ Pugaiyagât dâtne hainare. Akto Pugaiya emelâk egân arekne ikiŋe kârikne akto wâtne tat tatne amâ sonġo metne waŋep.

³ Akto sonġo metne amâ aregât kautne amâ siâŋe emelâk koep. Kondo diwi agep amâ emelâk pandagep. Akto luâk âmbâle hânne hânne mali arekne sonġo metne are olop manberâm ekbiâ dâtne akto kotne mem agali.

⁴ Akmâ pugaiyaŋe sonġo kârikneŋe waŋepgât makmâ egâlianj agañj. Hain akmâ sonġogât hain

âgâk konmâ mem agatmâ hin dâyi, “Songo hainare niñande mandâwo? Akto niñande bugâñe kondo gewiawo?” dâyi.

⁵ Akto âmâ songo metñe arekñe Anutugât kotñe mem ge katbiapgât kârikñe miawaganep. Mem ge katmâ kot humo kamboñmâ indiep. Hain akmâ manmâ kârikñe akmâ âgâmbo dewutâ 42 bo akbiap.

⁶ Akto songo metñe arekñe Anutugât kotñe patñe akto manmanjaet welamñe mem bâleñe ketugum âmâ himbimân manmai are hainâk bâleñe akyengiep.

⁷ Akto Anutugât kâmot are kuk kârikñe akyengiâkgât kârikñe miawaganep arekñe yengumbo yeukñe agi. Akto areâk bo. Songo metñe arekñe Pugaiyagât kârikñe miep aregât luâk âmbâle kâmotñe kâmotñe akto denñe denñe akto hâk kulem keiñe hârok yengât kembu agep.

⁸ Akto luâk âmbâle hârok kotyene manmangât kulem esenjan bo tatâp arekñe songo metñe aregât kotñe mem agali. Akto manman kârikjaet kulem esenñe aregât keiñe hin. Lama moep arekñe hân bo miawagewân ikiñe kâmot areyengât kotyene kulemgoep. Aregât luâk âmbâle bikñe kotyene ain bo kulemgoep. Arekñe songo metñe aregât kotñe mem agali.

⁹ Akto ye den ire oyanbai yeñe den ire oyanmâ nângâm henngemgowej.

¹⁰ “Âlepñe, luâk âmbâle bikñe kala busi emetjan katyekbiâ aregât agak meme miawak yengimbo âmâ ainâk ain arim kala busi kâlegen manbai. Akto luâk siâñe siâ tâwâtñe kondo mombiapgât

pat miawakbiap amâ âlepne luâk siâne luâk are kondo mombiap.” den hain tatâp aregât Anutugât luâk âmbâle amâ kârikne tatmâ manmâ âgâmbiâ biwiyeŋe Anutugâlânâk kinmâ âgâwiâp. Akto umatne bâlene aregât hamep bo akbei.

Hân kêlegenba sonjo dâtne metne siâ gambo egep.

¹¹ Akto sonjo metne siâ egân amâ hân amuknânba petakmâ hân kaknân gaep. Sonjo metne ire amâ sâliŋe lâuwâ lama luâkgen hainare. Dâ denne amâ Pugaiya hainare.

¹² Dâ sonjo metne lâuwâne amâ sonjo metne siâ ulik gulik egân aregât kârikne miep. Akto yâkgât enemnân âi miep. Akto sonjo metne lâuwâne arekne kârikne akmâ hân akto luâk âmbâle hânân manmai are hâwât yekmâ sonjo metne ulik gulik egân are kautne hârembo pandakto malep aregât kotne mem agatnetgât hâwât yekto hain agi.

¹³ Akto sonjo metne lâuwâne arekne kulem keiŋe keiŋe hârok humo mendo ekmini. Akto luâk âmbâle dewunyenân kâlâp humogât makto himbim hepunmâ hânân gembo egi.

¹⁴ Akto sonjo ulik gulik aregât enemnân kinmâ kulem siâ membiapgât kârikne miawaganepgât luâk âmbâle hârok heyengiep. Heyengim hin makyengiep, “Ye sonjo metne tâwâtne kautne hârembo pandagep aregât otneŋe lâwin wan hâwim ketugunjet.” dêep.

¹⁵ Hain dâm hâwâtyekto ketugumbiâ sonjo metne lâuwâne arekne heakne are otneŋân are waito otneŋe arekne den makmâ kilep. Hain ageine luâk âmbâle biknande otneŋe aregât kotne bo mem agali are yeŋgumbo moyi.

¹⁶ Akto areâk bo. Otnenje arekne honj bawalupne makyengimbo luâk âmbâle hârok âgâ âgâne gegenje me kotdâ me kotyenje bo me sikumdâ me umburuk me luâk kembu me honj bawa hârok are yengât bâtyenje bungen akto enem yenjan tirip kali.

¹⁷ Amâ luâk âmbâle bikne are borâm amâ tirip are bo miawakto are sot me wan me wan hâukowaigât dâp bo miawagep. Akto puli memegât âi bo miawagep. Akto tirip amâ songo metnje aregât kotnje.

¹⁸ Imâ tirip towat in yendâp luâk siâ nânghâ nânghâ humo yeandâwân amâ songogât kot kulem aregât keine mem miawakbiap. Kot kulem are luâk siâgât kot amâ 666.

14

Yesu akto kâmotlupne Sionj gimbânân kinbiâ yegep.

¹ Nâ Yohane nâ giwelân hin egân. Lama moep arekne gimbâne kotnje Sionj aregât kautnân kilep. Ain kindo luâk âmbâle 144,000 areyengât enem dewunyenân amâ Lamagât kotnje akto Ewenjaet kotnje kulemgombo miawakto olop kili.

² Akto ainâk mun âlepne humo tu humogât munne hinare me hamandat kundundunj dâmap hinare me luâk dondâne bôtâ kombiâ miawakmap hinare himbimânba gembo nânghân.

³ Akto luâk âmbâle arekne kep kenju irakne siâ kembu tat tat akto songo humomo manmanne imbât are akto luâk kembu 24 are yengât enemyenân meyi. Dâ luâk âmbâle 144,000 are Anutu ikinje pat olon yegep arekneâk kep kenju irakne

are meyi. Dâ luâk âmbâle bikne âmâ kep kenju are bo nânġâmai.

⁴ Akto luâk âmbâle âlepne ire âmâ hânân maliân dâp gulip bo mali. Akto agak meme âlepneâk memâk mali akto lama arekne luâk âmbâle ire-son Anutugât kâmolân dewatiwai dâm dumyenân kinmâ moep. Aregât bâlenjaet dâwânba olonyegep. Lama arekne hain agep aregât Lamanje wan me wan makto launje dowâk lokom manmai.

⁵ Akto den hianġi siâ bo magi. Akto den âlepneâk makmâ han kau kau akmâ mali.

Aġelo âlâwunje den akbiâ yegep.

⁶ Akto aġelo siâ miawakto egân. Are âmâ den pat âlepne tatmâ âġâwiap are luâk âmbâle denne denne hânne hânne manmai are hârok makyenġiwian dâm lapanân pâp pâp katmâ dâp pânġân tânâmġân ariep.

⁷ Hain arim kârikneâk konmâ hin dâep, “Anutunje den âiân katyekbiapgât emelâk sop tâlâġuâp. Haingât ye hamep akmâ kotne mem agatnet. Akto Anutu hân himbim haru akto tu dewunne ketuguyegep aregât kotne mem agatmâ âġâwei. Hain akmâ âġâmbiâ ârândânġ akbiâp.” dâep.

⁸ Akto aregât hamiġân aġelo lâuwânje siânje miawakmâ hin dâep, “Kepia humo kotne Babilonj aregât ambolupġande luâk âmbâle hânne hânne manmai are hâwât yekmâ nenne bâlenje akmaen yekâ hainâk aknet dâm makyenġimbiâ hainâk akmâ meyi. Aregât kepia Babilonj are emelâk gulip agep.” dâep.

⁹ Akto aregât hamiġân aġelo âlâwunje siânje miawakmâ kârikneâk konmâ hin dâep, “Luâk âmbâle

biknande sonjo metnje akto otnenje kotyettej mem agatbiâ kotyettej enem meteyenân me bâtyenân kulemgombo memai are

¹⁰ Anutuñe kukñaet wainj tu dâtnje metnje dondâ are kondoânba wanjo Anelone kâmboknje akto Lama yâk yengât meteyenân bugâ kâlâp ululunjan gem hâk hilâlâm metnje manmâ âgâwai.

¹¹ Oyekmâ âgâmbô hâk hilâlâm dondâ nânngâmbiâ dâwokyene hokboâk hokboâk egon âgâm yembiap. Akto luâk âmbâle sonjo metnje aregât kotnje mem agatmai akto otnenje hainâk mem agatmai are sonjo metnje yâkgât kotnje enemyenân me bâtyenân kulemgombo memai are Anutuñe kukbâleñe akyengimbo hâk hilâlâm hândâk akto hilâm nânngâm manmâ âgâwai akto hâkyene mem bo tatmâ hutuk âgâwai.” dâep.

¹² Akto ye biwiyene Yesugâlân kali arekne biwiyene hainâk kilâkgât akto Anutugâlân den lokom âgâwaigât ire oyanmâ nânngâm henngemgowe. Akto biwiyene damunje akbei.

Luâk akmâ giep arekne âi bunje orem mem menduguep.

¹³ Akto nâñe himbimânba kot siâ gembo nânngân. Arekne hin dâep, “Yohane gâ den ire kulengo. Humogât kâmot are gasalupyenande yengumbiâ mombai arekne siân herone humo akmâ manmâ âgâwai.” dâep. Hain dâmbô Anutugât Heakne âlepñande gai hin magep, “Bundâk. Yâk âi âlepñe meyi aregât hâuñe Anutuñe mombaiân ain manman âlepñe yengimbo biwiyene sândugembo tatmâ hutuk âgâwai.” dâep.

14 Akto ainâk dewunne panmâ hin egân. Luâk akmâ gem manmap hainare miawakmâ hamandad kau kau kakjân tatmâ irimut goli kaujâmâ tâwât metje bâtnân miep.

15 Akto aņelo siâ âmâ himbimân sumbe kat kat emetje talep ainba giep. Arekne hamandalân talep are hin dâm konmâ maganep, “Bâin. Gâ tâwâtgande âi bunje orem mem menduguak. Hânân âi bunje akmâ metiepgât orem mem mendugu mendugu agâkgât sopje miawaktâp.” dâmbo

16 hamandalân talep arekne tâwâtje are mem hânân oriep.

17 Orem mando aņelo siâ sumbe emetjânba miawagep arekne tâwâtje metje miep.

18 Aregât hamiņân aņelo siâ alata hepunmâ giep. Aņelo are amâ kâlâp damunje akmap. Arekne kârikneâk aņelo tâwât metje miep are konmâ hin maganep, “Woe, hânân tâk kotje waiņ aregât koaņe âlim yendâp aregât tâwât mendât arekne hânân arim sot waiņ are orem me.” dêep.

19 Hain dâmbo aņelo arekne tâwât mem arim orem waiņ koaņe hârem meyegep. Meyekmâ waiņ tâli tâligât kondo humo Anutugât kuk miawakbiapgât ain panyekto geyi.

20 Ain gembiâ kukgât kepia betgen ain waiņ tâli tâligât kondo humo aregât kâlegen tâlimbiâ kondo kâlegenba hep humo gem yiep. Gem yiep amâ bângum miawakmâ âmâ bau luâk soko bâtyeņe titiwutje hainare agep. Dâ kâllepjaet dopje âmâ 300 kilomita hainare agep.

Luâk âmbâleŋe kep membiâ yegep.

¹ Akto kulem siâ miawakto ektere dâtŋe agep. Amâ hin. Aŋelo 7 arekŋe siâ siâ bâleŋe 7 meyi. Akto bâleŋe are amâ bo akbiawân ain Anutugât kambiam bâle amâ bo akbiap.

² Akto ain âmâ nâŋe hin egân. Haru humo hinare duŋgu akto kâlâp mendugum kinmâ haru humo hinare akto egân. Akto luâk âmbâleŋe wârakmâ soŋgo metŋe akto otneŋe akto kotŋe hainâk ewangiyegi arekŋe Anutuŋe bâtâ yeŋgimbo mem haru duŋgu hinâk aregât ginŋân kili.

³⁻⁴ Akto Mose Anutugât hoŋ bawa yâkgât kep meyi akto Lamagât kep meyi. Kep amâ hin, “O Anutu Humonenŋe, gâ kârikŋe hârok tatgiŋdâp. Akto âi agat agatŋe akto ekmâ huliliŋe olop memenâ ektenŋe dâtŋe akmap. Akto agak meme ârândânŋak memmat. Akto luâk âmbâle yeŋgât Humoyeŋe akmâ manmâ gaen akto hainâk akmâ manmâ âgâwiat. Aregât niŋande gekmâ âmâ bo hamep akbiap? Dâ niŋande kotge bo makmâ egâlianŋbiap? Akto gâ konok âlepŋe akmat aregât kotge mem agatne. Akto gâŋe luâk âmbâle den âiân katyegen are luâk âmbâle hânŋe hânŋe manmai arekŋe ekmâ gâŋgâlân togom kotge mem agatbiâ ârândânŋ akbiap.” dâyi.

Aŋeloŋe 7 arekŋe kundat siâ siâ 7 mem kâimbiâ yegep.

⁵ Hain dâmbiâ dewunne pandere hin miawakto egân. Sumbe kat kat emet are mâron emet kâlegen himbimân talep aregât hânŋi lewulakmâ kindo

⁶ arewa aŋelo 7 kundat bâleŋe siâ siâ mem kili are sopali. Aŋelo are amâ sâŋgum pagaleŋe

lalagi. Akto himbân dijenyenjân tâkne goli. Akto bâleje 7 meyi are amâ kundat keije bum bum miawakmap dop hainare.

⁷ Akto songo humomo imbât manmanje areyengâlân gâtne konokne anelo 7 goli kondo 7 konok konok yenjiep. Akto kondo are amâ Anutuje manmâ âgâm manbiap yâkgât kuk akmâ peimai aregât kâlegen pikmâ yemap.

⁸ Akto Anutugât pagaleje humo aregât akto kârikjaet dâwok âgâmbo dâp gisap kombo siâne sumbe kat kat emetjân âgâwiapgât dopne bo. Hain akto Anelo 7 arekne kondo siâ siâ bâleje kâimbiâ miawakmâ metembiân âmâ âlepne âgâwaigât dopne miawakbiap.

16

Anelo 7 arekne Anutugât kuk are lokom kâimbiâ gembo egep.

¹ Akto sumbe kat kat emetjânba den kârikne humo siâ gembo nângân. Amâ anelo 7 areyengât kârikneâk yenjonmâ magep, “Ye arim kondo 7 are kâimbiâ Anutugât kuk akto henjân hânân miawakberâp.” dâep.

² Hain dâmbo anelo ulik gulik arekne arim kondone are hânân kâimbo kâlegen Anutugât kuk arekne giep. Gembo diwi kârikne keije hârok hârok arekne luâk âmbâle songo metne yâkgât tiripne hâkyenân miawagep akto ikinje otnene kotyene mem agatmai areyengât hâkyenân miawagep.

³ Akto anelo lâuwâne arekne amâ kondone are haruân kâiep. Akto haru arekne purik âgâm

gilâmâk hârok miawakmâ puŋgum âgâm luâk mo-
moŋe yeŋgât gilâm hainare agep. Akto haruân siâ
siâ tali are hârok mom meteyi.

⁴ Dâ aŋelo âlâwuŋe arekŋe amâ tu humoân kon-
doŋe kâiep. Kâimbo tu dewunŋângen kâiep. Akto tu
are hârokŋe purik âgâm gilâm agep.

⁵⁻⁶ Hain akto tugât aŋelo arekŋe Anutu hin ma-
gaŋep, “Luâk âmbâle bikŋande gâŋgât kâmotlupge
akto propetelupge bikŋe yeŋgumbiâ gilâmyeŋe
gembo moyi. Aregât gâŋe gilâm siâ luâk bâleŋe
ire yeŋgimenâ nembîâ ârândâŋ aktâp. Aregât gâ
ulikŋân tatmâ gaen akto manmâ âgâwiat gâ âlepŋe
den âige bundâk âlepŋe miawakbiap. Den âige
bundâk miawakto luâk âmbâle potatyekmâ den
âiân katyekmenâ ârândâŋ akbiap.” dâep.

⁷ Dâm metembo amâ ainâk sumbe kat kat we-
lamŋe arekŋe Anutu hin kondo nâŋgân, “Bundâk
Anutu Humogât kârikŋe hârok tatgîŋdâp luâk den
âiân katyekmat are bundâk akto ârândâŋâk hârok.”
dâep.

⁸ Dâ aŋelo imbâtŋe arekŋe amâ kondone
dewutân kâiep. Kâimbo Anutuŋe dewutâ hepundo
kâlâpŋe luâk âmbâle kâuŋgoyeŋep.

⁹ Dewutâgât kâlâp humo are utunŋe dondâ
arekŋe luâk âmbâle are dondâ om kâuŋgoyeŋep
kârikŋe humo talaŋdâp siâ siâ bâleŋe mem agatbi-
apgât Anutugât kotŋe are mem bâliyi. Dâ han biwi
bo purik katmâ kotŋe bo makmâ egâlianji.

¹⁰ Dâ aŋelo 5 yeŋe arekŋe amâ soŋgo metŋe
yâkgât humo tat talân kondone are kâiep. Kâimbo
hândâk humo soŋgo metŋe yâkgât luâk âmbâle
kâmot humo tatmai areyeŋgâlân hândâk humo

dâgâep. Hândâk humo dâgâmbo yâk hâk hilâlâm humo meyi hain akmâ elewetyeņe neyi.

¹¹ Yâk diwigât hâk hilâlâmyeņe are nângâyi aregât Anutu himbimân gâtņe aregât sait den makmâ den bâleņe magañi. Dâ yâk han biwi bo purik katmâ bâleņe agi aregât hain akmâ bâleņeyeņe bo makmâ miawakmâ âmâ mem hami bo pali.

¹² Akto aņelo 6 yeņe arekņe kondo are tu humo kotņe Euparat ain kâiep. Kâimbo tu are hârok bo agep. Amâ luâk kembu dewutâ gaganângenba togowai areyeņgât dâp heņgemgo yeņgiep.

¹³ Akto nâ ain ekmâ kinmâ sinduk baniara metņe sâkok tiripņe hinare âlâwu yegân. Pugaiya lauņânba akto soņgo metņaet lauņânba akto propete hiaņgiņe yâkgât lauņânba gambiâ yegân. Akto Pugaiya aregât lauņânba sinduk baniara bâleņe siâ sâkok hinare sopando egân. Akto siâ âmâ soņgo kâit lauņânba sopando egân. Dâ siâ âmâ Propete hiaņgi luâk yâkgât lauņânba sopando egân.

¹⁴ Sinduk baniara bâleņe sâkok hinare âlâwuņe amâ bâleņe dondâ arekņe kulem keiņe hârok hârok memai. Arekņe âmâ hângât luâk kembu are yeņgâlân hârok arimai, amâ kuk akņetgât mendugu yekberâm arimai. Amâ Anutugât kârikņe hârok talaņdâp aregât sopņân kuk humo miawakbiapgât kembu hârok areyeņgâlân arim menduguyekberâm ariwai.

¹⁵ Akto sop aregât Yesuņe hin dâep, “Nâmâ hâmbâi yeņgâlân luâk kâmburâņe togomai dop hainâk yoņâk togowian. Haingât luâk âmbâle bikņe bo yembai akto himbânyeņe latmâk yembiâ dowâk togore mulâņ bo ariwai. Akto luâk âmbâle

yekmâ anunyenæet bo akbai. Aregât biwiyene damunne akbei. Hain akmâ luâk âmâ okot âlep humo akmâ herone akbai.” dâep.

¹⁶ Akto sinduk baniara bâlene âlâwu arekne kembu luâk dondâ are iregen menduguyegi. Dâ kepia aregât kotne amâ Hebraio yengât denân âmâ Hemageron.

¹⁷ Dâ Anelo 7 yene arekne âmâ kondone are lapanânba kâiep. Kâimbo sumbe kat kat aregât emetne kâlegen Anutugât tat tat arewa kot kârikneæk kolep. Kot arekne gam hâknângen giep arekne hin magep, “Bâin, emelâk bo aktâp.” dâep.

¹⁸ Dâambo hamandat pagalene ingon belek belek erâambo mun humo miawagep. Mun humo miawakto hamandat hogoagep akto wâriņ humo miep. Wâriņ hinare amâ luâk manmâ gayi ainbak siâ bo miawagep.

¹⁹ Wâriņ mendo kepia humo Babilon are bâlene humo miep aregât Anutune kuk hengân bâlene nângâm Babilon nângâ anđo hogoakmâ hewum âlâwu agep. Kepiane kepiane hânne hogoakmâ gulip agi.

²⁰ Akto haru tânâmņân gimbâne tali are hârok purik kali. Akto gimbâne hârok hogoakmâ bo agi.

²¹ Akto tânâk kârikne bâlene humo giep. Tânâk kârikne humo aregât koane kât humo hinare arekne gem luâk âmbâle yengum meteyegep. Himbimânba gembo luâk âmbâle hâk hilâlâm bâlene nângâm aregât Anutugât den bâlene magani.

17

Âmbâle bâlene dondâ mem dâp gulip malep are

egep.

¹ Akto anjelo 7 kondo 7 meyi are yenğâlân gâtne siâne hin dâm makniņep, “Gawot. Gamenâ hin hekat giņbe. Âmbâle bâleņe meme dâp gulip malep are tu humo kakņân tatâp. Akto hinne âmbâle ire Anutuņe den âiân kato dosane miawakto hâk hilâlâm humo miawak anberâm aktâp are hekat-giņdere ek.

² Amâ hingât. Hângât luâk kembu humo irekne âmbâle ire olop bâleņe sop dondâ akmâ gayi. Hain agi aregât luâk âmbâle hânân mali arekaî hainâk bâleņe sop dondâ agi. Hain akbiâ bâleņeyene arekne mem biwiyeņe gulip ketugumbo sinduk agi. Aregât gamenâ hekat giņdere ek.” dâep.

³ Akto Anjelo are hekatniņep arekne menekto Anutugât Heak âlepņande kautnân mendo biwine purik kato hân pumângen ain miawagân. Ain kinmâ hin egân. Âmbâle siâ sonjo metne gilâm siâ kakņân talep. Sonjo metne are amâ kautne 7 akto sâliņe 10. Akto hâkņân den bâleņe Anutugât kotne mem ge katmap den are yiep.

⁴ Akto âmbâle are amâ sâņgum gâwu akto gilâm hutbit luguagep. Akto wan me wan humo goli akto kât puliņe humo akto donet luguagep. Akto bâtņân amâ tu hâpuņe goliņe ketugu ketuguņe miep. Hâpu ain âmâ kâmbu konda bâleņe arekne ain pikmâ yiep.

⁵ Akto âmbâle aregât metenân ikiņe kotne talep kot are âmâ mem heambugi. Dâ kotneâk âmâ hin, “Babilonj kepia humo aregât hân ârândâņ egâliâņ bâleņe aregât memeņe akto dâp gulip akto agak meme bâleņe. Akto lâpio kotne mem agat agat gât

amboje.” den are metenân hain talep.

⁶ Akto âmbâle irekne emelâk Anutugât luâk âmbâle hârok Yesugât pat makmâ miawakmâ âmâ bo heambugi are yengumbiâ moyi. Akto âmbâle are gilâmyeje nem sinduk dondâ agep. Hain akto ekmâ sâh sâh mem hamewakmâ nâhgâ nâhgâne undup nâhgâm âmâ dâtne igim kilân.

⁷ Hain akmâ kindere anelo arekne hin maknijep, “Wangât dâtge igim kindât? Âmbâle iregât akto songo metje iregât kautje 7 akto sâlîje 10 akto songo metje sokoân tatmap areyetgât keiyetje makgiñbe.

⁸ Songo metje ektât aregât keije hin. Hângeije âmâ tatmâ manmâ gaep. Dâ hinje âmâ bo tatâp. Dâ hâmbâi âmâ hân dâpne timopje bo are hepunmâ gawiap. Gam tatmâ manmâ âmâ kâlâwân ariwiap. Akto luâk âmbâle kotyeje hân miawagewânbak manman âlepje aregât kulem esenjan bo talep arekne songo metje ekmâ hin dâwai, “Woe, ire âmâ ulikjan malep. Hinje bo mandâp. Dâ hâmbâi lâuwâje miawakbiap.” hain dâm nâhgâ nâhgâ undup nâhgâm dâtyeje bâtyenân igim kinbai.

⁹ Akto luâk âmbâle bikne nâhgâ nâhgâyeje âlepje arekne âmâ siâ siâ iregât nâhgâm hejngemgowai. Kautje 7 amâ gimbâje 7 akto âmbâle aregât dopje amâ kepia gimbâje 7 aregât hutjan talep are. Akto areâk bo.

¹⁰ Kautje 7 areyengât dop amâ luâk kembu 7. Akto kembu 5 moyi. Akto siâ hinje damunyeje aktâp. Dâ bânje amâ hâmbâi miawakbiap. Miawakmâ sop bâlensiâ damunyeje akmâ bo ak-

biap.

¹¹ Akto songo metje ire uliknân talep keije hin. Uñak amâ bo tatâp. Dâ hâmbâi kembu 7 are miawakmâ metembiâ amâ 8 arekne hainâk miawakbiap. Hainâk miawakmâ luâk kembu sop getek manmâ kâlâwân ariwiap. Keije hain.

¹² Akto sâlije 10 ektât are amâ luâk kembu 10 boâk miawaktâi yâk yengât dop. Dâ songo metje are olop kârikne membai. Amâ hinje Anutuje boâk makto mendâi. Gârâmâ makbiap amâ mem damunyeje akmâ sop tâlâwâk manmâ bo akbai.

¹³ Akto luâk kembu are nângâ nângâyeje akto hanyene konok manbai. Akto kârikneyeje songo metje wanbai.

¹⁴ Kârikneyeje wanmâ Lama olop aguerâm akbai. Aguerâm akbiâ Lama arekne kârikne akmâ ewangiyekbiap. Akto Lama arekne humomo yengât humoyeje akto kotdâ hârok yengât kotdâyeje akmap aregât kârikne akmâ gasalupne ewangiyekbiap. Akto luâk âmbâle Lama olop manbai amâ hin. Anutuje ukennaet akmâ potatyekmâ yengonmâ olonyekto Anutugât den pat bo hepunmai.”

¹⁵ Akto añelo arekne den dewatim hin dâm maknijep, “Âmbâle kondarâ arekne tu humo are kaknân tatâp. Tu are amâ luâk âmbâle kâmotne kâmotne akto denje denje hânje hânje manmai dop hainâk aktâp.

¹⁶ Gâ sâlije 10 ektât are amâ luâk kembu siâ songo metje olop âmbâle kondarâ aregât gasa akbai. Akto âmbâle aregât kina tâkne mem hârembiâ bâlâk kindo sunumje hârok nembai. Akto kâlâwân

ombai.

¹⁷ Akto Anutuŋe ikiye nângâ nângâŋe biwiyenân katmâ totokombo han biwiyenê konok akmâ kârikŋeyenê sonjo metŋe waŋmâ âmbâle are bâlenê aganbai. Hain aganmâ manmâ âgâmbiâ âgâmbiâ sop Anutuŋe siâ siâ akbiapgât sop ulikŋân magep are bâiŋe miawakto bo akbai.

¹⁸ Akto âmbâle kondarâ are âmâ kepia humogât dop kepia humo hângât kembu are hârok yenğât kautyenê tatâp.

18

Babilonj itij gulam agep.

¹ Akto aregât hamiŋân aŋelo siâ himbim hep-unmâ gembo egân. Are kârikŋe humo talanep. Akto pagalenê humo arekŋe hân ire kulemgombo hânân pagalenê humo miawagep. Pagalenande hân ire katipkom yendo egân.

² Yâk kârikŋeâk konmâ hin dêep, “Kepia kotŋe Babilonj humo are emelâk hilip agum meteâp. Uŋak âmâ sinduk baniara bâlenê ain manmai akto niambi kotŋe hârok akto lâut bâlenê malenê are hârok ain tatmai.

³ Amâ hingât. Kom metiepgât. Akto luâk âmbâle kâmot hârok yâk emelâk yâk olop bâlenê akbiâ bâlenê arekŋe biwiyenê mem oloŋdo gulip milip mali. Akto hângât kembu yâk gai hainâk emelâk yâk âmbâle are olop bâlenê agi. Akto hângât luâk âmbâle yâk gai hângât bâlenê aregât âi mem puli dondâ memai aregât kautyenê gulip akto kagawu akbai.” dêep.

⁴ Akto himbimân kot humo siâ kondo hin nângân, “Nângât luâk âmbâle ye hârok kepia bâlenê

are hepunmâ gam hâkñângen manñet. Ageine bâleñe arekñe howaiyekto bâleñe akmâ âmâ kundat bum bum humo membâi.

⁵ Kepia iregât ambolupñande bâleñe humo akmai yâk yengât bâleñande kakñân kakñân âgâm himbim ewangiâp dop hainâk manmai aregât Anutuñe bâleñe iregât gewâkñe nâñgâp aregât hâuñe yu yengîâp.

⁶ Anutuñe âmbâle iregât agak meme âmbâi konda akmap aregât den âiân katmâ hâuñe bâleñe wañbiap. Âmbâle are emelâk agak meme bâleñe mendugumbo unduwâk miawaktâp aregât hainâk kuk kârikñe yâkgât are mendugum wañbiâ neâk.

⁷ Akto âmbâle irekñe emelâk ikinje kotñe mem agalep. Akto âgâ âgâñe keñe hârok aktâp haingât hâk hilâlâm dondâ agaññet. Âgâ âgâñe aregât dopñânâk agaññet. Akto hain akbiâ âmâ inde dondâ indewiâp. Dâ kambiamñân hinñe amâ hin nâñgâmap, “Woe, nâ kârikñeâk mandân. Akto luâk âmbâle damunyene akman. Akto âmbâle kambut hainare mandân aregât umatñande nâñgâlân togowiap aregât dopñe bo. Akto nâ inde dondâ bo indewian.” dâmap.

⁸ Hain dâmap aregât siâ siâ bâleñe keñe hârok are yâkgâlân togowiap. Amâ hilâm konok kâlegen kundat dondâ mem miawakbai aregât indewiâp. Akto mop humo miawakbiap. Akto kâlâpñe ombiap Humo Anutuñe hâuñe humo potatmâ yengim umatñe kutigit yenguiwip aregât umatñe dondâ yenguiwip.

Hângât kembu arekñe Babilon ondo dâwok

gambo ekmâ indem kambonbiâ biwiyenje bâliep.

⁹ Akto hângât kembu are ulik gulik agak meme bâleje Babilonj olop agi. Akto yâk olop âgâ âgâje keje hârok agi. Haingât hângât kembu arekai ekbiâ kepia aregât dâwok gambo kâlâpje ombiap. Hain akto yâk âmâ indem kambonbiâ biwiyenje bâliwiap.

¹⁰ Hain akmâ hâuje hâk hilâlâm bâleje nângâwiap aregât hamep humo akbai aregât Babilonj ginjân bo tatbai. Amâ akjângen kinmâ hin dâwai, “Yei, Babilonj kepia amboje gâ kepia kârikje ain malen. Dâ sop konok kâlegen bâlejege aregât hâuje hâk hilâlâmje are emelâk gângâlân togoâp.” dâwai.

¹¹ Akto anjim nene amboje Babilonj âgâm âi mem gem gem akmai arekje âi nenje bo aktâp dâm nângâm aregât indewai.

¹² Sikum are amâ hin aganji goanji agi. Goli akto siliwa donet puli humo kât âlepje aregât kulemje âlepje dondâ akto sângum gilâm gâwu keje hârok hârok akto sângum bawalap akto sângum gilâm akto lâwin kotje hârok higenje ukenje akto bau sâlinande hâwi hâwi je kotje siâ siâ hârok amâ lâwin puli je humomone ketugumini. Akto siâ siâ mângimini ain akto kapa je kât kulem melem ketuguyi.

¹³ Akto himi lâwin hâk je akto kârik metâ akto pâwu tuj je higenje akto kau higenje akto kelu keje keje higenje âlepje akto kau higenje âlepje akto keje keje are higenje âlepje akto wai je akto kelu kau akto bulimakao kâm je akto nâni je akto bau luâk soko akto hân wanja bau luâk

soko hikombiâ bau luâk soko arekne olojminep akto âi luâk puligoyekmini are hârokne hin dâwai,

14 “Woe, wan me wan egâlianminen are hârok hepun gekmâ ariâp. Akto luâklupjande wan me wan egâlianmai are hârok bo agep. Akto lâuwânje bo miawakbiap.”

15 Akto sikum amboje akto anjim nene amboje luâkne hâkgât âi ain manmâ puli dondâ meyi arekne, kâlâp arekne ondo hamewakmâ kâlêwângen kinmâ indem tâgâiak akmâ kinbai.

16 Hain kinmâ hin dâwai, “Wâuk, wâuk. Kepia ire bâliâp aregât kambiamnenje bâliâp. Ulikjân sângum âlep âlep gâwu akto gilâm luguakminep. Akto hâkne âlepne agâkgât goli akto kât âlep âlepne akto donet akto delem puline humo are itik matik lugu akminep.

17 Dâ hinje amâ sop getek kâlegen puli me keije hârok are nârâj bâliâp.” dâwai. Akto wanja amboje akto luâkne wanja puligom kepia siângen âigât ariyi akto haruân hâkgât âi memini are hârok Babilongât kâlêpjanngen kinbai.

18 Hain kinbiâ Babilonj oep aregât dâwok âgâmbo ekmâ konmâ hin dâwai, “Woe, kepia ire kepia siâ siâ hârok ewangiyekminep ina, wâuk hinje amâ bo aktâp.” dâwai.

19 Hain dâm kinmâ biwiyenje bâliwiap aregât nukum kendâm kautyenjân panakbai. Panakmâ indem indem kambiamyene umatne akto hin dâwai, “Wâuk, kepia humo indâre sop getek kâlegen nârâj bâliâp. Akto wanja ambolupne yene ain arim âi mendenje sikum dondâ miawak yengiep. Dâ hinje amâ bâliâp aregât umburuk aktâi.

20 Dâ himbim are akto ye Anutugât luâk âmbâle akto Aposolo akto propete ye hinje okot âlep humo nângâwei. Anutugât kepia iregât ambolupņande ye bâleņe agi aregât hâuņe yeņgimbo umatņân mandâi aregât nângâm okot âlep humo nângâwei.” dâwai.” dâep.

Aņelo siâ kârikņe arekņe Babilonj pum akbiapgât makmâ hâriep.

21 Hain dâambo aņelo siâ kârikņe arekņe kât humo siâ mem agatmâ injon haruân pando gembo hin magep, “Nâ yu kât pandere geâp dop hainâk Anutunje kepia humo Babilonj ire âmâ mem kârikņeâk hâkokom pando injon gembo lâuwâņe bo miawakbiap.

22 Ulikņân luâk uruwaku waitmini a hainâk Babilonj kâlegen bo waitbai. Akto lâmun me bātâ me wan me wan lâuwâņe munņe bo nângâwai. Akto luâkņe nângâ nângâyene âgâambo âi keņe keņe hârok akmini arekņe amâ hain bo akbai. Akto lâuwâņe bo miawakbiâ ekbai. Akto âi membiâ mun miawakminep are bâlâk hâlik nâņ nâņ dâm yembiap. Akto lâuwâņe bo miawakto nângâwai.

23 Akto ulikņân kemdâ pagalenjande âmâ dâpyene mem pagalenep akminep are bo akbiap. Akto lâuwâņe bo miawakto ekbai. Dâ Babilongât ambolupņande âmbenlupyeņe meyeņi âmâ herone marone aregât munņe humo akmini mun are bo akbiap. Lâuwâņe bo miawakbiap. Akto ulikņân Babilongâtņe luâk hâkgât âi meyi arekņe hângât luâk âmbâle tali. Hain tatmâ târâ sait keņe keņe membiâ luâk âmbâle dondâņe are ekmâ nângâ

nângâyeje gulip akto denyeje hianji are bunje dâm nângâm hilip koyi.

²⁴ Aregât ambolupjande propetelupje akto luâk âmbâle Anutuje yekto huragumap are akto hânje hânje mali are yengumbiâ moyi aregât hâuje mi-awakbiap.” dâep.

19

Yohaneye himbimân herone humo akbiâ yegep.

¹ Akto aregât haminjân mun siâ hin nângân. Kot humo dondâ konmâ himbimân luâk âmbâle humo tatmai arekne hin dâyi, “Anutunenye hejgemgo hejgemgo ambone, pagalene akto kârikne talañdâp aregât kotje nângâenne humo agâk.

² Akto âmbâle kondarâ irekne agak meme bâlene mem luâk âmbâle hânân manmai are hainâk aknet dâm hâwât yegep. Aregât hâuje Anutuje wanjo gulip agep. Haingât Anutugât kotje mem agatne. Akto âmbâle ire Anutugât kâmot bikne hilip yengumbo mom meteyi aregât Anutuje agak meme bâlene are kutigit ajepe. Aregât kotje mem agatne.” dâyi.

³ Hain dâm kinmâ lâuwâne hin dâyi, “Kepia are ondo dâwokne yem manmâ âgâwiap aregât Anutugât kotje mem agatne.” dâyi.

⁴ Akto luâk kembu 24 akto songo humomo imbât manmanje arekne kângom Anutu ulilaji yâk kembu tat talân talep yâkgât makmâ hin dâyi, “A bundâk. Âlepne dondâ nen Anutugât kotje mem agatbaen.” dâyi.

⁵ Anutuje Humo tat talânba kot siâ hin kondo gembo nângân, “Ye amâ Anutugât honj bawalupje

yeŋe amâ Anutunenŋaet hamep akmai ye luâk gegeŋe akto âgâ âgâŋe ye hârok Anutugât kotŋe mem agatŋet.” dâep.

⁶ Akto ainâk nâ mun siâ hin nâŋgân. Den hinare luâk âmbâle dondâ mendugum tatmai hainare me tu dondâŋe mun humo akmap hainare me hamandat hogoakmap dop hainagâk konmâ hin dâyi, “Nen Anutugât kotŋe mem agatne. Humonenŋe Anutu arekŋe kârikŋe akmâ hârok damun nenŋe akmap.

⁷ Aregât okot âlep akmâ ukenŋe humo dondâ akne. Akto makmâ egâlianŋe agaŋne. Amâ Lamaŋe âbenŋe dâtâŋe membiapgât sop aktâp sâŋgum kau âlepŋe bata butu luguaktâp.

⁸ Anutuŋe sâŋgum kau egâlianŋe olop waŋep amâ Anutugât kâmot agak memeyeŋe membiâ Anutuŋe ekto ârândânŋe akmap.” Arekŋe hâk pekeyeŋe aktâp.

⁹ Akto aŋeloŋe arekŋe hin dâm makniŋep, “Gâ den ire kulemgo. Lama ikiye âmbâi dâtâŋe membiapgât sop tâlâguâp. Akto Anutuŋe herone akŋet dâm luâk âmbâle yeŋgonlep are Lama olop herone akbai aregât okot âlep nâŋgâwai.” dâep. Benŋe den dewatim hin makniŋep, “Den imâ Anutugât den laue bunŋe.” dâep.

¹⁰ Hain dâm makniŋdo nâ kâŋgom kotŋe mem agatberâm agân. Hain akberâre hin dâm makniŋep, “Woe, hepun. Nâmâ gâ akto galalupge Yesugât kot hamep bâlâk makmâ miawakmai ye olop dop konok akmâ Anutu hoŋ bawa agaŋmaen. Aregât Anutu ikiyeâk mepaiŋe mem ulilaŋ. Yesugât kot hamep bâlâk makmâ miawakbai

amâ propeteyengât kârikņe hainâk.” dâep.

Yohaneņe Yesugât tembe lokolupņe yegep.

¹¹ Nâņe himbim dâpņe pâroņ âgâambo egân. Akto bau luâk soko kau siâ tato egân. Luâkņe kakņân talep aregât kotņe hin, “Luâk siâņe âiņe hengemgom damunņe akmap. Akto luâkņe agak meme bundâk akmap. Gârâmâ yâkņe luâk âmbâle den âiân katyekmâ potat yekmap. Akto yâkņe kuk keiņe katmap. Âlepņe yâkņe âmâ agak meme âlepņeâk watmâ are akmap.” kotņe âmâ hain.

¹² Dewunņe amâ kâlâp ululunņe hainare. Akto yâk âmâ kembu yengât irimut kautņân dondâ tatbiâ yegân. Akto kakņân kulem siâ talep amâ kotņe yâkņe konok âmâ kot aregât keiņe nâņgâmap. Dâ luâk siânba âmâ bo nâņgâmai.

¹³ Sâņgum kâlep kâlep kalep arekņe gilâmân puliep. Akto yâkgât kotņe hin konmai, Anutugât den dâm konmai.

¹⁴ Akto himbingât tembe loko arekņe bau luâk sokolupyene are yengât kakyeņân tali amâ kau kauâk hârok. Hain tatmâ sâņgum kau kau dondâ lalakmâ bau luâk sokoyene kau kau areyengât kakyeņân tatmâ damunyeņe are watmâ ariyi.

¹⁵ Akto damunyeņe luâk aregât kotņe Anutugât den are bau luâk soko kakņân tato tâwât metņe launân talep. Akto tâwât arekņe âmâ luâk âmbâle kâmot hârok yenguiap. Akto luâk arekņe luâk âmbâle hârok huwan kârikņeņe akmâ damunyeņe akbiap. Akto Anutu humo dondâ arekņe kuk akyeņgiwian dâm waiņ tâli tâligât kondo hinare ketuguep.

16 Akto yâkgât sângumân akto keinjân kot amâ hin tatâp, “Kembu hârok yâk yengât Kembu. Akto kotdâ hârogâk yengât Luâk Kotdâ.”

Yesune gasalupne yengum metembo egep.

17 Akto anjelo siâ dewutâ dewunjan kindo egân. Arekne lâut hârokne pâp pâp katmâ dâpnân arimai are hin yengonlep, “Ye hârok togo mendugunet. Anutune sop humo kalep aregât okot âlep sot humo omberâp aregât genet.

18 Gem luâk kembu hârok hânân manmai areyengât sunumyene nejet. Akto kembu yengât tembe lokolupyene are yengât sunumyene akto luâk kârikne areyengât akto bau luâk soko areyengât sunumyene akto luâk âmbâle hârok âgâ âgâne gegenje kotdâ me hon bawa are hârok yengât sunumyene nejet.” dâm makyengiep.

19 Akto songo metne akto hângât luâk kembu akto bugâ luâklupyene olop yâk emelâk menduguyi. Arekne amâ luâk bau luâk sokoân talep kotne Anutugât den are akto yâk yengât bugâ luâk olop aguwerâm agi.

20 Dâ amâ songo metne akto Propete hiangi are kala busiân katyelelep. Propete arekne ulikjan kulem keine hârok dondâ songo metne yâkgât kârikjan miep. Hain akmâ luâk âmbâle bikne songo metnaet kot kulem mem mali akto otneje pâwut ligianji are han gulip akyengiep. Aregât luâk kembu akto bugâ luâk olop arekne songo metne akto Propete hiangi lâuwâ are golâk meyekmâ pan yelekbiâ lâm humo ain kâlâp humo om pan pan dâm yemap ain geyiat.

21 Akto luâk bau luâk soko kakñân talep arekñe launñanba tâwât kâlep kâlep ge kilep arekñe luâk bikñe yengumbo moyi. Akto lâut hârokñe luâk aregât hâk sunumyene nemiâ tepyene pipeg.

20

Niambi kala busi emetñân katbiâ egep.

1 Akto ainâk anjelo siâne himbim hepunmâ gembo egân. Anjelo arekñe bâtnân âmâ lâm timopñe bo aregât hânji tâkñe akto tâk kârikñe meyelelep.

2 Akto yâkñe niambi pugaiya hinare hângeine gâtñe are kotñe Hâk tun Amboñe are mem tâk kârikñande hikom bigeim hombanj 1,000 tâk are olop yeâkgât magep.

3 Makmâ âmâ lâm timopñe bo ain hâkokombo giep. Gembo luâk âmbâle heyenjiwopgât lâm dâpñe hombanj 1,000 gât mem tigimbo sop are bo akto âmâ âlepñe lâmânba gam sop tâlâwâk heyenjim manbiap.

4 Akto kembu tat tat bikñân tatbiâ yegân. Akto Anutune âi makmâ hâreyenjimbo memai luâk arekñe tat tat ain âgâ tatbiâ yegân. Akto aregât hamiñân luâk âmbâle otneyene dondâ momonânba agatbiâ yegân. Yâkñe ulikñân hânân maliân Anutugât den panjâk mem mali. Akto Yesugât kot patñe makmâ miawakmâ âmâ bo heambugi. Akto sonjo metñe akto ikinje otneñe yetgât kotyetñe bo mem agali. Akto enemyenân me bâtyenân sonjo metñe aregât tirip bo talep. Aregât gasalupyenande hanyene hârem panbiâ moyi. Akto areyengât otneyene momonânba agatmâ Kristo olop luâk

kembu tatmâ âgâmbiâ hombanj dopnje 1,000 akbiap.

⁵ Hain akto âmâ luâk âmbâle ulik gulik sumânba agatbai.

⁶ Luâk âmbâle sop ire ulik gulik agatbai yâkne âmâ okot âlep akmâ hâlik hâlik tatbai. Akto momo dâp lâuwânje arekne luâk âmbâle ire lâuwânje damunyeje bo akbiap. Bo. Yâk âmâ Anutugât akto Kristogât Sumbe kat kat luâk akbai. Akto Kristo olop hombanj 1,000 luâk kembu tatbai.

Niambiñe lâuwânje agatmâ luâk mem bâliyekbiap.

⁷ Akto hombanj 1,000 bo akto âmâ bâin siânje lâm timopnje bo aregât gisapnje mem kato âmâ Hâk Tun Amboñe gam manbiap.

⁸ Gam manmâ luâk âmbâle hânñe ginñe ginñe manmai are heyenjiwiapgât arim manbiap. Hain akmâ hân kotnje Gogo akto hân siâ kotnje Magago areyetgât ambolupyene âmâ Anutugât gasañe akmâ manmai are mem miawak yekmâ kukgât bugâgât huñgun yeñgiwiap. Akto Anutugât gasa areyeñgât oyanjeñe amâ haru ginñân nupi ekmaen dop hainare.

⁹ Akto arekne Anutugât kâmot bo akñetgât hân hârok manmâ togowai. Togom togom bâin Anutugât luâk âmbâle akto kepia Anutunje egâlianjmap are ândeanbai. Hain ândeanbiâ Anutunje makto kâlâp bâleñe himbimânba gem gasa are om mete yekbiap.

¹⁰ Om mete yekto Hiangi Amboñe han gulip akyenjim malep aregât kâlâp bâtgumñe om yemap ain panmâ hâkokombiâ giep. Amâ sonjo metñe akto propete hianjimñe ain manmandat ain

hâkokoyekbiâ gem olop manmâ âgâwai. Manmâ hândâk hilâm hâk hilâlâm nânġâm manmâ âgâwai.

Luâk âmbâle momoņe hârok momoņânba agatmâ kinbiâ yegep.

¹¹ Akto nâ Yohane kembu tat tat kau kau humo siâ miawakto egân. Akto tat tat ain siâņe âgâ talep yâkņe ain tato hân himbim yâkgât hamep akmâ potalakmâ lâuwâ lâuwâ agiat. Hain akmâ gewâkyetņe lâuwâņe bo miawakbiap.

¹² Ain luâk âmbâle moyi are hârok âgâ âgâņe me gegeņe hârok momoņânba agatmâ tat tat enemņân kinbiâ yegân. Akto tat talân talep arekņe kulem esenņe siâ siâ melalakoyegep. Akto manman kârikņaet kulem esenņe arekai melalakoep. Akto luâk âmbâle momoņe hârok hânân mali sop ain wan me wan meyi aregât kulem esenņe ain kulemgombo talep. Aregât tat tat kau kau ain talepņe kulem esenņe are oyanmâ luâk âmbâle hârok den âiân katyegep.

¹³ Akto are miawagâkgât haruņe purik katmâ luâk momoņe tali ain hârok miapņân panyekto miawagi. Akto momogât dâp akto hememgât dâp hainâk purik katmâ luâk âmbâle momoņe tali are hârok mem miapņân panyekto miawagi. Hain akto miawakmâ Humo enemņân kinbiâ tat tatņân talep arekņe den âiân katyekmâ agak memeyeņe agi aregât hâuņe yeņgiep.

¹⁴ Hain akmâ momo akto hememgât dâp pan yelegep. Pan yelekto inġon kâlâp bêtġum ain geyiat. Akto kâlâp ire âmâ momogât dâp lâuwâņe.

15 Dâ Humoņe luâk âmbâle bikņe kotyene man-mangât kulemņan ain bo tatbiap âmâ benņe pan yekto hemem kâlâp om yemap ain gewai.

21

Hân himbim irakņe miawakbiandat.

1 Akto aregât haminân hân himbim ulikņan gâtņe bo agiat akto haru hainâk bo agep aregât hân irakņe akto himbim irakņe tatbela yelegân.

2 Akto kepia kâmbokņe Yerusalem irakņe Anutuņe ketugum kato himbimânba gembo egân. Amâ âmbâle luâk patņe dâtâņe hâkņe heņgemgombiâ egâliarņmâ membiapgât owâim tatmap dop hainâk Anutuņe kepia are heņgemgoep.

3 Akto kot siâ kembu tat talânba gembo nâņgân arekņe kârikņeâk konmâ hin dâep, “Nâņgâņet. Anutu âmâ luâk âmbâle olop manmap. Amâ hutyenân tatbiap. Akto damunyene akbiap. Akto luâk âmbâle Anutugât kâmot akmâ manbai.

4 Akto tâmbâņe bo agep aregât dewunyene tuņe ikinjak pulimbo kamilembo biwiyene sândugewiap. Momogât dâp amâ bo akbiap. Akto kambiamyene lâuwâņe bo umatņe akbiap. Anutuņe maņganyekto biwiyene sândugembo girâpgât âi lâuwâņe indem hâk hilâlâmân bo manbai.” dâep.

5 Akto tat tat humoân talep arekņe hin magep, “Nâņgâņet. Nâņe kotņe siâ siâ ire ketugure irakņe aktâp.” hain dâep. Hain dâm hin makniņep, “Yohane den ire kulemgo. Den ire âmâ bunņeâk hârok âlepņe luâk hârok den ire âlepņe nâņgâwaigât dâp tatâp.

⁶ Bâin. Nâje kotje siâ siâ hârok ketugum meteân. Nâjeak ulikjân nâjeak hamî. Nâ kotje siâ siâ hârokgât keije akto nâ âi keije keije ketuguân are hârok meteân. Dâ luâk âmbâle bikje tugât nângâwai âmâ âlepje nâje okot âlepgât manman âlepje aregât tu yeŋgire nemiâ han biwiyenje âlepje akbiap. Amâ hâu bâlâk.

⁷ Akto nângât kâmot kârikje akmâ biwiyenje damunje akbai âmâ âlepje kotje siâ siâ irakje membai. Akto nâje yâk yeŋgât damunyeje akto amboyeje akmâ nan baratlupne dâm yeŋgonbian.

⁸ Dâ luâk âmbâle bikje mitigât gasa hamep akmâ kotne mem heambukmai are akto biwiyenje nângâlân bo katmai are akto dâp gulip manmai are akto kuk akmâ yeŋgumbiâ momai are akto sim sait memai are akto lâpiogât kotje mem agatmai are akto den hianjim makmai are hârok âmâ kâlâp humo om yemap ain gem hâk hilâlâm nângâm manmâ âgâwai. Ire amâ momo dâp lâuwâje.” dâep.

Yerusalem irakje.

⁹ Akto aŋelo siâje nângâlân togoep. Amâ aŋelo 7 kundat bâlinande luâk âmbâle hâmbâi hilip yeŋguwai aregât kondo 7 are meyi are yeŋgâlân gâtje konok arekje hin dâm makniŋep, “Gamenâ Lamagât dâtâje Lamaŋe memberâp are hekat giŋdere ek.” dâep.

¹⁰ Hain dâmbo Heak âlepjande kautnân mendo aŋelo arekje lokonekmâ borâje humo kâkâlep ain kat negep. Ain kat nekto kindere Yerusalem kepia himbim hepunmâ giep are hekat niŋdo egân. Kepia ire amâ Anutuje ketugum kato âlepje akmâ giep.

11 Akto Anutugât pagaleņe amâ kepia ain pagalemap. Pagaleņe amâ goli puliņe humo hainare akto dunġu pagaleņe hainare.

12 Kepia aregât pekeņe amâ kâlep ain amâ hânġi 12 talep akto aņelo 12 arekņe hânġi damunņe kinmai. Akto Israe luâk âmâle kâmot 12 are yeņġât kotyeņe amâ hânġi ârândân tatmap.

13 Akto hânġi amâ hin kinmai. Dewutâ gaganângen âmâ hânġi âlâwu. Akto dewutâ gemawângen hânġi âlâwu akto biken siâ âlâwu akto biken bâiņe âlâwu.

14 Dâ kepia aregât pekeņe âmâ kât 12 amukņe are mem kârikņe ketuguâġgât tatmai. Akto kât ain Lamagât Aposololupņe are yeņġât kotyeņe amâ ain tatmap.

Yerusalem irakņe aregât towatņe egep.

15 Aņeloņe wan me wan are makniņdo ektere arekņe kâli siâ goli are amâ kepia are dop memegât akto hânġi akto pekeņet dop memegât miep.

16 Aņelo arekņe ikiņe kâli arekņe Yerusalem irakņe are dop koep. Dop kondo tunġuņe akto parâņe akto bin binņe âmâ dopņe konokġât amâ 12,000.

17 Akto pekeņe aregât dopņe amâ 144 dopņe amâ luâkņe dop siâ siâ memai hainare aņelo arekņe peke are dop miep.

18 Akto peke amâ kât kotņe Yasipa golâ golâ dondâņe arekņe ketuguep. Akto kepia dâpņe amâ goliņe ketuguep. Akto are amâ dunġuņe hin pagalem yemap.

19 Kepia aregât kât hambu âmâ Anutuņe kât puliņe humo arekņe ketuguep. Hambo ulik gulik âlepņe kepia aregât amukņe pekeņe amâ kât kau kau. Dâ lâuwâņe amâ kât gâme gâme. Dâ âlâwuņe amâ golâ golâ. Dâ imbâtņe amâ golâ kâtok metok.

20 Dâ momerâkņe amâ gilâm akto kau kau hutbit. Akto aregât hamiņân âmâ gilâm gilâm. Akto hamiņân amâ gilâm hâmokņande. Akto hamiņân gâwu hain arekņe, hamiņân bâik bâikņe, hamiņân gilâm akto golâ hutbit, hamiņân hep hinare. Dâ bâiņe amâ hâmokņe.

21 Akto hânģi 12 amâ kau kau amâ donet kotdâ humo delem hinare pagaleņe âlepņe arekņe kulemgoep. Dâ hânģi siâ âmâ delem humo konok arekņe kulemgoep. Akto kepia aregât dâp amâ goliâk hârok irakņeâk âlep âlepņe duņģu hinare.

22 Akto aregât kepia ain Anutu humo kârikņe talaņmap are akto Lama arekņe sumbe kat kat emet akyeņģimap aregât Sumbe emet bo tatmap akto bo egân.

23 Akto Anutugât pagaleņandeak pagalem yemap. Akto dâpgât kemdâ amâ lama arekņe pagaleņe akmap. Aregât kepia ain amâ dewutâ hilâmģât akto hândâkģât lâuwâ are pagaleņæet âi bo memandat.

24 Akto kepia are pagalembo aregât pagaleņân luâk âmbâle hânņe hânņe manmai are ekbai. Akto hânģât kembuņe âmâ puliyeņe mem ain tatbai.

25 Dâ hânģi âmâ bo tigiwai. Akto hândâkņe âmâ kepia are bo tigiwiap.

26 Akto luâk âmbâle hânņe hânņe manmai arekņe puliyeņe me kotņe siâ siâyeņe are mem miawakmâ kâlegen âģâm katbai.

27 Dâ kotņe siâ siâ bâleņe me luâk âmbâle bâleņe akmai me den hianņi makmai are âmâ ain bo âgâwai. Ulikņân lama arekņe manman âlepņæet kulem esenņân luâk âmbâle bikņe kotyene kulemgoep arekņeâk amâ âlepņe kepia are kâlegen âgâm manmâ âgâwai.

22

Manmangât tu akto manmangât lâwin yetgât den.

¹ Akto aņelo arekņe manman âlepņæet tu humo hekat niņdo egân. Tu amâ duņgu pagaleņe hinare. Amâ Anutugât tat tatņânba akto Lamagât tat tatņânba togom yemap.

² Ainba togom kepia humo aregât tânâmņânba togom gem yemap. Akto tu aregât ginnângen bikņe bikņe amâ manman âlepņæet lâwin kinmâ arimap. Arekņe bunņe yemap amâ dewutâ 12 hârogâkgât, dewutâ siâgât bunņe siâ akto dewutâ siâgât bunņe siâ hainare yemap. Dâ lâwin esenņe amâ luâk âmbâle kâmotņe kâmotņe hânņe hânņe manmai are heņgem yenņuwiapgât yemap.

³ Dâ kotņe siâ siâ Anutuņe hâkâņ akmap are âmâ hârok bo akbiap. Akto lâuwâņe bo miawakbiap. Akto Anutugât tat tatņân akto Lamagât tat tatņân tatbiandat ain âmâ hon bawalupņande hon agarņbai.

⁴ Akto luâk âmbâle ain kinbai amâ Humoyeņæet enem dewunņe ekbai. Akto aregât yâkņe âmâ ikinņe kotņe meteyenân kulemgowiap.

⁵ Akto kepia ain âmâ hândâk lâuwâņe bo miawakbiap. Akto Anutu Humoyeņe yâkņe ikinæet

pagalene yenjiwiap aregât dewutâ pagalene are lâuwâne bo miawakbiap. Akto kemdâne sagombiâ bo ombiap. Akto luâk âmbâle arekne âmâ bikne damunne akmâ mem tatmâ âgâwai.

Yesu togowiapgât den.

⁶ Akto Anjelo arekne hin dâm makniņep, “Den ire âmâ bunņeâk hârok. Akto imâ âlepņe Anutu humoņe Propetelupņe tân yengumap arekne hoņ bawane Yohane are nâņgât dâm huņgun niņdo wan me wan miawakbiap are hekat giņdere ektât.” dâep.

⁷ Akto Yesu arekne hin dâep, “Nâņgât. Nâmâ dowâk togowian. Akto ye kulem ire oyaņmâ nâņgâm lokom manbai âmâ âlepņe Anutuņe tân yengumbo heroņe akmâ manbai.” dâep.

⁸ Akto nâmâ Yohane. Nâmâ den ire nâņgâm âmâ kotņe siâ siâ ire ekmâ meteân. Ekmâ nâņgâm metere aneloņe wan me wan hekat niņep aregât kotņe mem agatberâm pâwutne ligim keiņân kâņgoân.

⁹ Hain aktere hin dâm makniņep, “Woe, hepun. Nâmâ gâ hinare. Net Anutu hoņ bawa agaņmaet. Gâ akto galalupge âi yeņe amâ Propete akto kulem esenņe iregât den lokomai nen hârok amâ dop konok akmâ Anutu hoņ bawa agaņmaen. Aregât Anutu ikiņeâk mepai mem ulilaņ.”

¹⁰ Akto sop humo tâlâguâp aregât gâ Anutugât den ire âmâ kulemân iren tato bo heambukbiat akto bo gangerâwiat.

¹¹ Aregât bâleņe meme siâ bâleņe memberâm âmâ âlepņe meâk. Dâ heleņ hengân olop manberâm âmâ âlepņe malâk. Dâ agak meme âlepņe mendo Anutuņe ekto ârândâņ akmaņe âlepņe

agak meme âlepņeâk meâk. Dâ han kau manmapņe âlepņe hainâgâk membiâp.

¹² Akto hain dâm makņiņdo Yesuņe hin dâm makņiņep, “Nâmâ dowâk togowian. Nâņe wan me wan luâk âmbâle hânân meyi aregât hâuņe yeņgiwian.

¹³ Nâ nunagâk ulikņân akto nâ nunagâk hami. Akto nâ ulikņânbak manmâ gan. Akto manmâ âgâwian. Nâmâ siâ siâgât keiņe akto kautņe. Akto wan me wan ketugu yegân are hârok mem metewian.

¹⁴ Akto luâk âmbâle sâņgumyeņe pulim manmâ âgâmbiâ âmâ âlepņe meme akyeņgire kepia humogât hânġiân âlepņe âgâm manman âlepņeet lâwin koaņe nem ârândâņ manmâ heroņe akmâ âgâwai.

¹⁵ Dâ kepia hâkņângen manbai âmâ luâk âmbâle dua hainare akbai, yâkņe sait me wan me wan membai akto dâp gulip akmâ manmai, akto lâpio yeņġât nâņġâmbiâ âġâ âġâņe akmap akto agak meme bâleņe aregât egâlianmâ watmai are hârok âmâ Anutugât kepia are hâkņângen tatmâ manbai.

¹⁶ Nâ Yesu, nâņe Anġelone huņgun anġdere togom den ire hekat yeņġiâp. Amâ nâņġât kâmot are yeņġiwengât. Nâmâ Dawidigât hakuņe. Akto nâ diâ kâmņe gamap hainare.” dâep.

¹⁷ Yesuņe hain dâm makņiņdo Anutugât Heakņe akto Lamagât dâtâņe arekņe hokboâk hokboâk hin dâmandat, “Yesu dowâk miawakmâ geâk.” Aregât luâk âmbâle bikņe den ire nâņġâwai âmâ hainâk makbai, “Yesu miawakmâ geâk.” Akto siânbaņe tugât nâņġâm âmâ âlepņe arim âmâ manman

âlepŋaet tu egâlianŋmap aregât âlepŋe hâu bâlâk yân mem nem manmâ âgâwai.

Yohanenŋe minao den magep.

¹⁸ Akto nâŋe hin dâwe, Luâk siâŋe den iregât dewatim den siâ makbiap amâ wâuk, Anutuŋe siâ siâ bâleŋe akto kundat Anutuŋe magep kulem esenŋe iren yu kulemgoân are amâ Anutuŋe luâk me âmbâle aregâlân mendugum waŋdo mem bâliwiâp.

¹⁹ Dâ luâk siâ kulem esenŋe ire potatmâ hârewiap amâ bâin Anutuŋe makto manman âlepŋaet lâwinânba sot bikŋe bo mem nembiap. Akto yâk amâ kepia âlepŋân ire bo tatbiap. Kulem esenŋe irekŋe aregât maktâp.

²⁰ Akto den ire ekmâ, Amâ bunŋe dâmap yâkŋe hin dâmap, “Nâ makyenŋgire nâŋgâŋet. Nâ dowâk togowian.” dâmap. A bundâk. Aregât âlepŋe Yesu Humo gâ togo.

²¹ Akto Yesu Humo aregât kambiam âlep arekŋe nen okot âlep nâŋgâ nengim damunneneŋe agâk. Bâin.

Yusugât Pat Âlep Den
The New Testament in the Timbe Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Timbe long Niugini

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Timbe

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

03f82704-6ad1-5094-a78e-e240d9f2d4f8